Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашарlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 29 ДЕКАБРЬ, 1984 ШУ. ● № 156 (7034). ● Мах 3 кеп.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

СССР ЦСУ хоам

Дагестански АССР, Нохч-ГIалгIай АССР, Кемеровскии Калужски областий юрти бохаме къахьегамхоша Кхачан программа заданеш кхочушъяр духьа социалистически къха юкъе а баха, 1984 шера планаш хаьал хьалха кхочушъйъй пачхьалкхенга хьайбай продукташ йохкара.

ДАГЕСТАНСКИ АССР-а БОАХАМАШКАРА пачхьалкхен ресурсашка хьачукхьчад 63 эзар тонн доахаш кол тIара балхазараши, 142 эзар тонн шура, 109 миллион фуъ, 6389 тонн цIена хьоаса бола тха.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е кийчъаьд 42 эзар тонн доахаш коа тIара оалхазараши, 99 эзар тонн шура 106 миллион фуъ, 1970 тонн тха.

КЕМЕРОВСКИ областа боахамашкара хьакхьачад 120 эзар тонн доахаш коа тIара оалхазараши, 536 эзар тонн шура, 702 миллион фуъ, 88 тонн тха.

КАЛУЖСКИ областе пачхьалкхено ийцад 67 эзар тонн доахаш коа тIара оалхазараши, 402 эзар тонн шура, 195 миллион фуъ, 223 тонн тха.

Хьайбай продукташ дIахо а йохкаш я пачхьалкхенга.

Техника кийча хилийта!

Шоашта юкъе социалистически эхь а йоржаль къахьегаш ба слесараш, механизатораш, токараш, кхы болхлой. ХIьта къаьстта къахьегама овсарле лакха йолаш болх бу КПСС обкома члена, Къахьегама ЦIеча Байракхен III степана Къахьегама Сийлени орденаш лелаеш волчй слесара — мотористе Тохов Муссас, механизатора Арсамаков Ибрахlама, 1961 шера денз болх беш волча токара Газдиев Мохьмада, кхыбараша. Юкъера лаьрхIача цаIи ахи шиъи белха норма кхоачашъю хIара дийнахьа царех хIаране.

Саг хьажавезаш хилац Тохова тоабаьча моторега. ЦIенеп дике болх беш хул. Иштта дика хул Газдиева шийи станокаца хьаяь оатхал а. Шийтталагlча пятилетка чотах къахьегаш ба социалистически яхье хаддаза хьалхалатташ хьабоагIаш бола ремонтникаш.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

СУРТАШ ТIА: 1. «Назрановский» совхоза токарь Газдиев Мохьмад.

2. (Аьрдехьара эттехьа) механизатор Арсамаков Ибрахlам, слесарь - моторист Тохов Мусса.

И. ПЛИЕВА сурташ.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГ

Цхьайтталагlча пятилетка шерашка дикка дегIаенний «Назрановский» совхоза экономика, толаме кхоачашду аьат, шура, дулх даккхарех пачхьалкхенга дохкарех планаш тIанйца социалистически декхараши.

Мехка Кхачан программа кхоачашъеча иштта доккха дакъа а лоацаш беркате къахьега совхоза болхлой вIашътIехьдоал юртбоахама техника кхашкара балхаш дара шер-шера дика кийчъеш хиларах. Шалински района механизаторий инициатива къоабалъеш хьал а лаьца, хьинар айденна тракторашi, комбайнаш, тIехьайнйа лелаю техника товеш боахк совхоза механизатораш, мехмастерскара болхлой. Цар дош деннад 1984 шера йиъ-лагIчен кердача шера цхьоалагIчен кварталий техника товяра планаш 23 февраль хьатIаотташ кхоачашъе.

ДЕРРИГА НИЗАШ ОАРЦАГIДОАХАРГДА

«Назрановский» совхоза къахьегамхоша, парте XXVI съезда, цун тIехьагIа хинача КПСС ЦК Пленумий решенаш, Кхачан программа заданеш кхочаш а еш, диъ шера чакхьаькхай пачхьалкхенга шекара свеклаш, коартолаш, бьцадаарех дохкара пхе шера план, дика лакхьай дулхех шурийи доахана продуктивность.

Юрта боахам дIахо догIабоалабара дешаев йола КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленума решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателе новкъоста К. У. Черненкой указанеш чекх а йоахаш, совхоза коллективо социалистически эхь йоржаьй кхайи фермайи продукци аксамьяза, кертерча производственни фондаш, материальни къахьегамеи ресурсех эффективно пайда эцар, 1985 шерара планеи заданеш хаьал хьалха кхоачашъяр духьа, укх тайпара социалистически декхараш тIаэц:

лаьтта леладарен хьайбаш леладарен интенсификаци ярца планал совгIа хIара гектара тIара 6 центнер гурахьа дувча ялтий, 15 центнер фуалаьхьача хьажкIий, 100 центнер шекара свеклай, 90 центнер коартолий, 10 центнер бьцадаарий яккха. Хий дехкача лаьттай хIара гектара продуктивность хий ца декнача лаьттай гектара тIарчуя 30 процент дукхагIа лакхъе.

Шу доалалуча хана 4400 бежан, 8000 устагIа хилийта. ХIара кхоабача Iаттагара 2500 килограмм — планал 450 килограмм дукхагIа шура яккха. ХIара бIаь Iатта тIехьа 85 Iаса, кIара бIаь жийне тIехьа 105 Iаьтар хьалкхебе.

Лаьттанцарен хьайбашкарен йоаккхача продукце деррига тайпаш эцара 1985 шерен бIарчача пятилеткан планаш хаьал хьалха кхоачашъе а пачхьалкхенга 9000 тонн ялат, цу дакъе 2500 тонн гурахьа дув ялати 6500 тонн хьажкIаши, 13150 тонн шекара свеклаш, 1000 тонн коартолаш, 600 тонн бьцадаараш, 2520 тонн шура, 500 тонн дулх дохка.

Цу гIулакха тхоай хьинахьен дикеи кийчлургда тхо бIаьстан юкъе кхашка деча балхашта. Тоъал органически минеральни удобренеш товсаргьа ялатий, технически, доакъарий культурай хIара гектара тIа. Дикагlдолча сортий фу тоссеш дIаюргья оаха культураш.

Ханал хьалхен тIехдикен чаккйоаккхаргья тракторий, лаьтта тоадеча кечалийн селяпкайн, доакъараш чуэцача машиний а ялаш чуэцача комбайний а ремонт. Юртбоахама сезон чакхъялланца дика болх берголаш кийчъергья техника.

Планал совгIа кхоеча хIамай фонд хьаеча ткоашкара доагIа дакъа лоацаргда оаха. Доагор-машиндаьтташ кходоргдоа гIулакх дергда, кходаьча доагореца шин дийнахьа болх бергба.

Къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхарца, боахама чухьара расчет юкъейоаларца, 7 тракторно - полеводчески бригаде коллективни подряда тIен вIаши лелача расчетий лимитно - чекови система тIен яккхарца къахьегама овсарле планал совгIа 4 процент лакхъергья, продукци яккхарга дIадодар 1 процент лохдергда, тIаккха цар чотах 60 эзар сома экономически эффект йоаккхаргья.

Боахам социально - экономически дегIабоалабара, совхоза болхлой къахьегамен бытен хьалаш тоадара шерра программа чеккйоаккхаргья.

Сийлахь - йоккхача Котакон 40 шу дизара, стахановски болеме 50 шу дизара, КПСС XXVII съезда бака ма боагIара накъабаха кийчлуш болча «Назрановский» совхоза къахьегамхоша долла хIома дергда 1985 шера тIанйца декхараши пятилетка бIарчен ханал хьалха кхоачашъяра. Боахама коллективо дIахо а лелаергья Къулбеседа ХIирийчен Пригородни районерча «Чермена яхача колхоза къахьегамхошцара традиционни эхь.

Социалистически декхараш дийца а дийца тIайцад совхоза коллектива собране.

ЗАДАНЕЛ СОВГIА

ЧIоагIа хьинар айдаь къахьегаш ба «Союзавтоматстром» ВНПО „Грозненски опытно - экспериментальни завода болхлой РСФСР-ен Нохч - ГIалгIай АССР-ен Лакхехьарча советашкен моттигерча Советашкен хоржамаш хулача денна сийлахьа накъабахара.

Товарни продукци араехдаарен из маьхала яккхарен пятилетка диъ шера задаш кхоачашъярах рапорт деннад цар ханал цхьа бутт хьалха. Яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна а укхаза Егоров Григорий, „Дауреченский Александр, Мостовой Анатолий, Беседин Алексей керте латтача регулировщикий, слесарий, штамповщикий бригадай коллективаш. Цоаш хьеш йола продукци дикен тIехдикен мара а ца хулийташ, хIара сменагIа нормаш 125—130 процент кхоачашъю цар.

В. КОСТОКВ.

ХЬАЛХЛЕ ЯККХАРАХ

Еррига союзни социалистически эхье дика къахьегама толамаш дахарах, дIадаькача Iай дулх, шура, кхыйола хьайбай продукташ яьара планаш а тIанйца социалистически декхараш а кхоачашдеча хьинар кхо ма деш къахьегарах хьожаяь СССР орденаши медалаши дIаевар Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме дуккхача республика юрта боахаме хьалха латтараша.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа Пачхьалкхен совгIаташ дIадеар Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова.

Къахьегама ЦIеча Байракха орден еннай Э. В. Акиевайна — Суженски районерча «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка, Сийлен Знака орден еннай Ведана районерча Орджоникидзе цIерагIча колхоза Iаьсий леладеча А. У. Автаевайна, Грозненски районерча пхьоалагIча шурий совхоза хьакхарч леладеча И. М. Деньщика, Урус-Мартановски районерча Мичурина цIерагIча совхоза доярка З. С. Багуевайна.

Парте обкома, республика Лакхехьарча Совета Президиума а Министрий Совета а цIерагIа совгIаташ деннараш даькъала а бийдар, цхьайтталагIа пятилетка йистейоалача шера декхараш кхоачашдеча кхы дикагIа толамаш дахар лоаш ловда баьккхар Х. Х. Бокова.

Пачхьалкхен совгIаташ дIалуча дакъа лоацаш хилар парте обкома шолагIа секретарь Д. Г. Завгаев, Республика Министрий Совета председатель М. А. Керимов, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. Я. Правеньний.

24 ФЕВРАЛЕ—СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

ТЕШАМ ДИКАГIБАРЕХ БЕННАБ

ЦIей дездеш санна ходаьдар Урус-Мартана районерча ГIойтIара культура ЦIа самардийнахьа. Балха ди чакхдаьлча хоржамашта хьалхарча собране дакъа лацара укхаза баьхкар «Солнечный» совхоза болхлойи специалисташи. Дош делар бьцадаараш леладеча бригада бригадира гIоача йолча С. Цабаевана.

— Аз предложени ду, — аьлар цо. — РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидаталла комсомольско-кагирхой бригада бригадир йола Магамедова Сапита оттае. Вайна массаисна йовзаш я из хьинар доца комсомолка. Пхе шера задани диъ шера кхоачашъяьй из керте латтача бригада. Болх мишта бе беза хьагойт цу кагирхой коллектива кулгалхочо. ГIойтIарча юрта Совета депутат йола Сапита геттара дика лоархIаю шийи декхарех.

Из предложени чIоагIа хьалаьмар цул тIехьагIа къамьлаьар дальча бьцадалдаш леладерий бригадир а хьехамча а йолча Я. Юнусовас, механизатора Р. Хачукаева, бригадира Я. Духаева, кхычар. Цар белгалдаьккхар, шийи новкъостий шийх беннача болкха тешам С. Магомедовас бовбергбоацаш хиларах шоаш тешар.

Массаза раьза а волаш соцам бир собране Сапита Умаровна Магомедова № 959 йолча Урус-Мартана хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжаре кандидаталла оттае аьнна.

Цу собране яр КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретарь З. А. Яндиева.

* * *

Цу дийнахьа дIаходийхьар республике Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара бола кандидаташ уттабелга. Чакхйийначча къахьегамхой коллективай собранешка автономни республика пачхьалкхен Iаьдала эггара лакхерча органе бахийтара цIераш аьхар дикагIа бараштa юкъе а дикагIа болча, шоаш массанеа чIоагIагIа лоархIача болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце викалий.

Надтеречни районерча «Горскнефть» НГДУ болхлоша, инженерно - технически балхахоша, гIулакхъхоша № 103 йолча Гарагорски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттайир производстве хьалха латта Валентина Николаевна Исаева.

№ 10 йолча Лермонтовски хоржамий округе гIолла Республика Лакхехьарча Совете яхийтара шоай викал еш цIи яьккхар Грозне Ленински районерча № 2 йолча юкъерча школа педагогически коллективо математика хьехархочун, СССР халкъа хьехархочун Элиссо Даниловна Басовай.

Шоай хоржамашта хьалхарча собране № 66 йолча Белгатойски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттае цIи яьккхар Ведана районерча XXII партсъезда цIерагIча колхоза къахьегамхоша колхоза тхьамка леладучун, юртабоахама производства ударника Анна Цханибовна Кериновай.

Наурски районерча «Советская Россия» яхача комсий совхозе хиннача хоржамашта хьалхарча собране доакъошхоша № 118 йолча Ишерски хоржамий округе гIолла республика пачхьалкхен Iаьдала эггара лакхагIча органе ихийта оттайир дуккхача правительственни совгIатий кавалер Нина Александровна Синявина.

Малгобекски районерча «Кавказ» яхача комсий совхоза болхлошен специалисташен оттайир № 100 йолча Чкаловски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла коммунистически къахьегама ударник Заха Даудсултановна Батаева.

Шалински районерча ПМК-920 коллектива хоржамашта хьалхарча собране доакъошхоша лаьрхIар № 159 йолча Гермечукски хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Советера шоай викал колонна дикагIа болча гIишлонхоех цхьаьннех, комплексни кагирхой бригада бригадирах Адам Салаудинович Закриевах ве.

№ 33 йолча Витебски хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттайир «Октябрьнефть» мехкдаьттен гази йоаккхача управлене коллективо НГДУ мехкдаьттен гази йоакхха оператор йола Елена Ильинична Гаврогина.

«Грозэнерго» РЭУ ТЭЦ-2 хиннача хоржамашта хьалхарча собране № 28 йолча Ново-Алдынски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжара кандидаталла оттае цIи яьккхар ТЭЦ 2 машинист, производства ударник йолча Лидия Дмитриевна Корванкой.

* * *

Советски районерча «Ленинский путь» яхача совхоза болхлойи специалистийи хоржамашта хьалхара собрани хилар селхан. Из хьайиллар совхоза профкома председатела В. Ханидова. Эггара хьалха дош ду совхоза парткома секретара В. Алиевна.

Гулбеннарашка цо аьлар Урус - Мартановски районерча «Солнечный» совхоза къахьегамхоша РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла комсомольско-кагирхой бригада бригадир С. У. Магомедова оттаярах, дIайовзийтар кандидата биографи, из кандидатура хьаллацара тIа а хьийхар собране доакъашхой.

РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла С. У. Магомедова оттаяр хьаллоацаш собране къамаьлаш дир совхоза механика С. Белакаева, директора В. Мусаева, тхьамка леладеш йолча Л. Мовлатовас.

Собране берригаш раьза болаш соцам бир № 959 йолча хоржамий округе гIолла РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла совхоза комсомольско-кагирхой бригада бригадир Магомедова Сацита Умаровна «Солнечный» совхоза коллективо оттаяр хьаллаца.

РСФСР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла С. У. Магомедова оттаяр хьаллоацаш собранеш хилар Урус - Мартановски районерча «Горец» совхозе, Ведана районерча Ленина цIерагIча колхозе.

* * *

Болхлой класса, ахархой, халкъа интеллигенце толашагIболча викалий цIераш йоах республикерча къахьегамхой коллективаша НГIАССР Лакхехьарча Совета депутатий кандидаталла оттабе. Цу собранешка къамаьлаш деш къахьегамхоша дег тIара къоабалъю КПСС чура а арахьара а политика, хоам бу шоаш парте XXVII съезда керда толамаш дахарца накъабаха лаьрхIа хиларах.

Урус - Мартановски районерча «Красноармейский» совхоза болхлошен гIулакхерча накеп шоай хоржамашта хьалхарча собране лаьрхIад № 143 йолча Iалха - Юртарча хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла совхоза хьакхарч леладер, хьайбаш леладара ударник Асхабова Моцу Сагуевна оттае.

Грозверча А. Шерипова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе хиннача собране доакъашхоша соцадаьд №20 йолча Андреевски хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла «Грознефтеоргсинтез» объединене генеральни директор Мельниченко Виктор Захарович оттаве.

Х. Нурадилова цIерагIча Нохч - ГIалгIай драматически театра коллективо № 9 йолча Курски хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаве лаьрхIар НГIАССР халкъа артист Оммаев Датуя Ибрагимович.

«Промавтоматика» НПО хиннача хоржамашта хьалхарча собране берригаш раьза а болаш соцам баьб республика пачхьалкхен Iаьдала лакхехьарча органа депутата кандидаталла «Промавтоматика» НПО генеральни директор Опришко Александр Алексеевич оттаве.

«Севкавнефтепереработка» производственни объединене болхлоша, инженерно - технически болхлоша, гIулакхерча наха лаьрхIад № 176 йолча хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла объединене оператор, балха ударник Зонина Раиса Андреевна оттае.

№ 174 йолча Червленски хоржамий округе гIолла НГIАССР Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла колхоза хьалха латта доярка Атаева Валентина Дмитриевна оттаяьй Шелковской районерча «Червленский» колхоза къахьегамхоша.

Назранерча «Электроинструмент» заводе хиннача хоржамашта хьалхарча собране № 108 йолча Восточни хоржамий округе гIолла республика Лакхехьарча Совета депутата кандидаталла оттаве лаьрхIад НГIАССР заслуженни машиностроитель вола заводе слесарь - лекальщик Котиев Мохьмада Ахьмад.

«Надтеречный» комсий совхоза болхлошеи специалисташеи берригаш раьза а болаш лаьрхIад № 105 йолча Надтеречни хоржамий округе гIолла республика пачхьалкхен лакхехьарча органа депутата кандидаталла комсаш лелаер, коммунистически къахьегама ударник Закаева Зарема Адамовна оттае.

ДАЬХЕН ДЕЗАГIДОЛА СОВГIАТАШ ДIАДАЛАР

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос 27 декабре СССР деза совгIаташ дIаделар боккхийча советски яздархошта.

СовгIаташ дIалуча хана къамаьл дир нов. К. У. Черненкос.

Новкъоста К. У. ЧЕРНЕНКОЙ къамаьл

Деза новкъостий!

Эггара хьалхагIа дег тIара даькъала дувц аз шун хьатIадоагIа Керда шу. Керда творчески толамаш доахалда оаш, чIоагIа могашмаьрша дахалда шо.

Сона дикахетар хулаш гIулакх да тахан са кхоачашде дезар — Даьхен дезагIдола совгIаташ Ленина ордени «Серп и Молот» яха доши медалаши боккхийча яздархошта дIалулга. Уж совгIаташ царна хьожадаьд художественни литература дегIадоаладеча доккхий хIамаш карагIдуларах, хьинаре общественни гIулакхаш дарах, СССР яздархой Союз вIашагIъелла шовзткъе итт шу дизарца дувзаденна.

Советски наха дукха деза вай литература. Дег тIара чIоагIа сий ду цар яздархой творчески къахьегама. ДикагIдолча книжкаш тIа къаьгта хьахьоих советски халкъа сийлахьа никъи турпала гIулакхаши, вай заманхочун дIаьхий духовни дуне.

Яздархой — дегIаена социализм эргаьшкха тоалра, къахьегамхошта коммунистически кхетам балара гIулакха парте тешаме гIонча.

КПСС Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа са безам ба СССР яздархой Союза Правлене хьалхара секретарь новкъост Марков Георгий Моисеевич цунна Ленина ордени «Серп и Молот» яха шоллагIа доши медали ялара даькъала вувца.

Вай мехка дика вовз Георгий Моисеевич яздархо а общественни деятель а хиларах тарра. Шерра довзаш да Сибарегlе социалистически эргаьшкхара хьахьехара цун романаш. СССР яздархой Союза дуккхача шерашка керте латташ, новкъосте Маркова шийи низаш организаторски хьинар дIател яздархой мугIараш кхотадара, халкъа вахарцара вай литература бувзамаш чIоагIдера.

Социалистически Къахьегама Турпала цIи ялара иштта дег тIара даькъала бувца безам ба са дерригача халкъо къоабалъеш тIанйца поэзеденеш яаьъ бола цIи хеза советски литератораш.

Эца а доагIаш совгIаташ дIаэц тахан яздархочо-фронтовика Анатолий Ананьева, цIи хезача яздархоша Анатолий Иванова, Сергей Сартакова, академика — литературоведа Михаил Храпченкос.

Яздархоша шоаш кхаста оалаш ма дарра, цар ех хIаране керттера книжка хIанзчул тIехьагIа хургдолаш да.

Мукъаба сона шо цIаькха а дег тIара даькъала дувцен оаш керда творчески толамаш дахар ловш шоана ловца баккхен.

* * *

СовгIаташ деннарий цIерагIа къамаьл дир Г. М. Маркова. Цо аьлар:

Дег тIара лоархIаш вола Константин Устинович!

Мукъаба сона из доккха совгIат бахьан долаш парте Центральни Комитета, СССР Лакхехьарча Совета Президиума, Советски правительства цIенача дег тIара баркал ала.

Шьра кхетаду аз, советски литература дегIадоаладара даькъе сона карагIдаьнараш къоабалдар — из эггара хьалха советски яздархоша дуккхача къамех латтача вай Даьхен социалистически культурана юкъе лоаца доккха дакъа къоабалдаь тIаэдар долга.

Тахан цIаьхха а белгалдаккха безам бар са, веза Константин Устинович, СССР яздархой Союза вIашагIъелла шовзткъе итт шу дизар, тха Союза правлене юбилейни плепуме деташ ураоттадеш Iа даь къамаьл ерригача художественни интеллигенцена Iалаьмате боккхача лоархIаме событи а хиннa дIаэтта хилар.

Литературан искусстван тешам беннеи царгара доагIар дизза дIадехаши Iа аьнна деташ хIара художника къоабалдаь дег чу дийшад.

Кхы а дикагIа болх бар, вай халкъа вахар, вай турпала ха художественни образашка кхы а къаьсгIа хьахьувихар, машарен кхолламийн ленински идеяш котьнхар духьа тIатеIIа къовсам лоаттабар — иштта да тха цагалаттарaшш оаха лерхIараши.

Советски яздархой массаза а, массе метте а, доллача хIаманна а Коммунистически партеца хиннаб. Цун идеинарех оланашкарей, цун политикера, цун денаплеча гIуланцагара доагIа тхона творчески хьинари партийни кхетами.

Вай мехка хьалхашка керда доккхий декхараш эттача, КПСС ткъаь ворхIагIча исторически съезда накъаболхача хана советски яздархой хьамсарча партева, цун ленински Центральни Комитета гонахьа кхы а айхагIа кхоталу коммунизм хьалъяра сийлахь - доккхача гIуланха шоай низаш дебадар духьа.

ЦIаьхха а баркал оал оаца Хьона, веза Константин Устинович, литературан искусствам хаддаза терко ярех, царна ткъамаш луш Iа дег тIара цар ленински йоахо ярах!

Даь къамаьлаш чIоагIа уйла тIалхийта ладувгIоши тIоараш деттарца тIаэцаш дар.

СовгIаташ дIалуча хана цига бар КПСС ЦК Политбюро членала кандидаташ, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела хьалхара заместитель В. В. Кузнецов, СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. Н. Ментешашвили, КПСС ЦК культура Отдела заведующи В. Ф. Шауро, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник В. В. Прибытков.

(ТАСС).

ХОРЖАМАШТА НАКЪАДОЛХАШ

ЛОАРХIАМЕ ПОЛИТИЧЕСКИ КАМПАНИ

ХьатIадоагIача шера февраль-бетта чакхйоал союзни, автономни республикай Лахкхехьарча Советийн халкъа депутатий моттигашкарча Советийн полномочеш. Цунца дувзаденна шерра кийчо еш латт хIана мехка цу Советашка деча аргIанарча хоржамашта. Уж хургда 1985 шера 24 февралe кIирандийцахьа.

Ши бутт совгIача хана чухь бе безаргба вай мехка вахара боккхача лоархIаме йолча цу общественно - политически событена кийчо яра тIаберзабаь боккха тайп-тайпара болх болх. ДIайолаенна хоржамий кампани чакхъяккха еза паччахьалкхен Iаьдала лахкехьарчеи моттигашкарчеи органий болх КПСС ЦК апрельски (1984 ш.) Пленума решенешкен КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лахкехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста К. У. Черненкой къамаьлаша чулувцача выводашкеи положенешкен хьежжа дIахо тоабара наькъаца.

Хоржамий кампани дIайолаеннача хьалхарча деношка ден цун белгало хила еза деррига гIулакхаш кхетамцен хьаддан леладар. Конституцен хоржамех долча Законои дIалехараш кийса чакхдахар.

Хоржамашта кийчо йолаьй вай республике а. Хоржамех долча законага хьежжа хIанале хьаьй РСФСР Лахкехьара Совет, Нохч - ГIалгIай АССР Лахкехьара Совет, халкъа депутатий моттигашнара Советаш харжара йола хоржамий округий комиссеш. Ерригача комиссешка хоржаргва берригa 36 эзар саг совгIа болхлой, колхозхой, интеллигенци, тIема гIуллакхаш тIара нах.

Хоржамий кампане лоархIаме участок я депутаталла бола кандидаташ къоастабари оттабари.

Вай республике харжавеза РСФСР Лахкехьарча Совете 8 депутат, Нохч - ГIалгIай АССР Лахкехьарча Совете 175 депутат, халкъа депутатий районний, городий, городерча районий, поселкай, юртий, станицай Советашка 10028 депутат. 1980 шера хиннача хоржамашца нийсдича, тIа а кхетац тIера а балац Российски Федерацеи Нохч - ГIалгIай АССР-ен Лахкехьарча Советашка хоржа депутаташ. Республика моттигашкарча Советашка цу хана хержарел 208 депутат дукхагIа хоржаргва. ТIакхетаргба уж массехк районе нерда юртий Советаш хьаяреи цхьайолча юрташкеи поселкашкеи баха нах дукхагIа хиларен чотах.

Хоржамех долча законашца хоадаьча депутаталла харжара бола кандидаташ оттабара ханаша йиззa таро хулийт къахьегамхой Советашка харжара бокъонца дикагIa а хано даIдехарашка хьежжа а бола нах белгалбе. Депутаталла кандидаташ белгалбара йола къахьегамхой коллективай собранеш геттара дика кийчъе еза, уж бокъонца долча демократически хьалашка чакхйоахилга Iалащде деза.

Хоржамашта кийчо яра геттара лоархIаме этап я харжархой списокаш ханнахьа а дика а оттаяр. Хоржамех долча законаша дIадех, хоржамаш хила 20 дн эшаш, вешта аьлча 1985 шера 3 февралe харжархой списокаш массанена гургйолчча Iобохкилга.

Хоржамех долча законо оттаяь харжархой списокаш оттаяра порядок, хоржамаш хулача дийнахьа 18 шу дизa а дузаш а бола кхаж тасса бакъо йолеи хьаддача территоре тIа бахеи берригa нах цу списокашта тIахьолга Iалащде лаьрхIа я.

Цу порядка чулоац берригней юкъарча хоржамий бокъои принципи, хIаьта дукхача дакъе из кхоачашъярах тийша да хоржамаш демократически хьисапе хилар.

Хоржамаш массане юкъарча, цхьатарррача, духхьал хоржамий бокъои демократически принципий кIийлен тIа къайлагIа кхаж а тоссаш чакхъяхар дувзаденна да хоржамаш хулача дийнахьа кхаж тоссилга вIаштIехьаданкхара тIаберзабаьча боккхача балхаца. Цу тайпарча балха центр хургъя хоржамий участок. Республике хьаергъа 500 хоржамий участок. Районийн городийн Советий исполкомаша Iалащде деза хоржамий участкаш дикача а йоагIача тайпара оборудовании оформлении яьча а помещенешка дIаийсъелга, царча чу участкови хоржамий комиссеш болх бара эша а кхаж тоссилга чакхданкхара эша а хьалаш хьадар.

Хоржамашта кийчо еча хана боккха болх бе безаргба организационни дакъе меттел политически даькъе а хоржамаш Iалашдара.

Агитацеи пропагандаи ерригa средстваш декхарийла я экономически боахамеи декхараш къестадечара болхлой, колхозхой, интеллигенце творчески инициатива дегIайоалаяра, производства эффективности балха дикаде лакхъяра, 1985 шера планаш ерригача пятилетка заданешш толамца кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржае гIо де. Цу балха шерра пайда эцабеза 1985 шера йолча СССР экономически социальни дегIаяха ра Паччахьалкхен планеи Паччахьалкхен бюджетеи проекташ юкъаш новкъоста К. У. Черненкос КПСС ЦК Политбюро заседаче къамаьл деш хьалхашка оттаяьча положенеех, яьча выводехи рекомендацеехи.

ДикагIа пайда эца беза хоржамашта хьалхарча кампанех къахьегамхошта уж СССР халкъий доттагIал мамогта чIоагIдеш, советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйла йолаш, политически бдительность лакха йолаш, социализма гIулакх цхьанна а хIамага эшалургдоацаш хиларах тешаш хургболаш кхетам балара.

ТIагIертта гучадаха деза буржуазни пропаганда моастагIала тIехь дувца харцдараш, социалистически демократе маIан харцахьа кхетадайта гIерташ цо леладераш, советски хоржамий системана а цо еш йола Iоттараш.

Буржуазни паччахьалкхенашка а хIара партегара цхьаццa кандидат мара мича хул, дукхагIча дакъе, цхьан округе кхаж тасса безаш, хIара депутатски моттига бола беррига депутаташ, хоржамашта юкъе дакъа лоацача партей дукхалга хьежжа хул. Вай-м цхьа Коммунистически парти мара мичай, цудухьа нагахьа санна во шай кандидат оттавеш хилча, хIара моттига цаI волаш оттаву. Коммунисташ парте боацараши цхьа блок йолаш хул хоржамаш долча хана. Цар оттаву цхьан хоржамий округе депутаталла вола юкъара цхьа кандидат. Из хила йиш я коммунист а парте воаца саг а. Мехка а союзни автономни республикай а паччахьалкхен Iаьдала лахкехьарча органашка дукхагIа коммунисташ ба. Цо хьалхокх советски общества кулгалдуи лостам луи низ болча Коммунистически партех халкъ бокъонца тешаш хилар.

Масала, тIеххьара хержача хIанз болх беш йолча НГIАССР Лахкехьарча Совета 175 депутата юкъе 103 е 59 процент ба коммунисташ, хIаьта моттигашкарча Советий депутаташта юкъе 37 процент ба коммунисташ.

Хоржамашта накъадолхача хана кхы а кьинаретIа оарцагIъяла еза Советаш боахамеи социальнеи декхараш кхоачашдара, даим бIарг тIалоаттабе беза наькъа къахьегамеи бытеи дешашта, йолаш йолча средстваехи таронехи биззa пайда ийбе беза бахача наха юкъе беш бола политико - кхетам балареи культурно - массовеи болх тоабара.

Хоржамий кампани латташ, чакхъювлача Iаламате дукхача хоржамашта хьалхарча собранешка шоаш хоржаргболча депутаташта наказаш тергда хоржамхоша. Хоржамхой наказашца бе беза болх вIаштIехьабаккхара Положени кулгале а лувцаш, уж ерригаш а дIаязъе а юкъараерзае а еза, белгал а даь керда хержача Совета сессе чIоагIде деза уж кхоачашдара де деза гIулакхаш. Иштта чIоагIа теркам тIабахийта теркалъе езаш я критически замечанеши предложенеши, хоржамашта кийчо еча хана уха письмош.

Республикерча къахьегамхой къахьегамеи общественно - политически хьинар дIахо дегIадоаладара, парте XXVI съезда, цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумий решенеш, КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лахкехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста К. У. Черненкой указанеш кхоачашъяра уж оарцагIбахара тIаберзабе беза хоржамашта кийчо еча хана а уж чакхдоахаш а организаторски агитационно-массови болх.

Н. ПРАВЕНЬКИН,
НГIАССР Лахкехьарча Совета Президиума секретарь.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАЛХА СТИЛЬ

БОККХАГIЧАР ЙОАКХОНЦА

ХЬИНАР айдена къахьегаш ба «Сунжанефть» яхача мехкдаьттеи гази йоахача тха управлене комсомольцаши кагирхойи. Тахан шоай керттера декхар лерхI цар КПСС XXVI съезда исторически решенеш, ВЛКСМ XIX съездо кагирхошта хьалхашка оттадаь декхараш диззa кхоачашдар. ХIара бетта, хIара шера мехкдаьттеи гази яхара планаш, тIаийца доккхий социалистически декхараш кхоачашдеча шоай дакъа юкъекхухь цар. Из деррига Iалашдеча царна доккха новкъостал ду управлене парторганизаце.

Тха управлене коллективо 11 бетта план 102,7 процент кхоачашъяьй, хIаьта газ яккхара план 12 процент тIеххкхоачашъяьй. Терко ю оаха хIара участке, бригаде, балха моттиге къахьегама овсарле лакхъяра. Каст-каста дувц уж дешаш комсомола комитета заседанешка, собранешка. Цхьайтта бетта йоагIачул 4,3 процент лакхъеннай къахьегама овсарле, хIаьта продукцега дIадодар лохдаьд 5,5 процент. Из бахьан долаш планал совгIа 3 эзар тонн совгIа мехкдаьтта, 3 млн. кубометр совгIа газ яккха карагIдаьннад.

Кхетадеш да, уж толамаш шин-шегIа хьахнина ца хилар. Уж дукхагIча даькъе тийша да хIара болхлочун сакхетам лакхбара, хIара балха дийнахьа хьадер дукхагIен дикагIен хилийтаре тIаберзабаь бу болх дика вIаштIехьбаккхарах, цу гIулакха доагIIача тайпара Iалашо а еш, кагирхой оарцагIбаьха хиларах. Дукхача комсомольцаша масал тел кагирхошта, кхы а дикагIа болх бара тIахьех. Царна юкъе къаьстта белгалбоалаш ба бурувдеттачун гIоноча В. Катков, бурувдеттар А. Белоусов, оператор Т. Малинова, медсестра С. Бородацкая, воспитатель Н. Таньчева, дукха кхыбараш.

НГДУ комсомольски организацена юкъевоагIа 60 комсомолец. Тайп-тайпарча къамий нах ба соца болх беш. Эрсий, украинцаш, белорусаш, гIалгIай, нохчий, хIинрий, эрмалой кхыча къамий кагий нахи мехкарийи чубоагIа тха кагирхой коллективкхотаенна, эшача гIо деш, цхьа дезал санна барттайна хиларах карагIдувл тхона тхоай декхараш диззa кхоачашде.

Интернациональни, атеистически кхетам луча балха тIа лоархIаме гIулакх да тематически сайренаш чакхъяхар, ветеранашца, лоалахарча районашкарча кагирхой делегацешца тха хулаш дола вIашагIкхетараш, вIаши леладу доттагIала гIулакхаш, социалистически яхь. Иштта дукха ха йоацаш тхо вIашагIкхийтар Назранерча комсомольцашцен кагирхошцен. Цига оаха лаьрхIар тхоай бувзамаш дIахо чIоагIде, хьалхалатта опыт дIа-юха йовайта.

КОМСОМОЛЬЦАШЕИ хьалхалаттача кагирхошеи хьинаре дакъа лоац производстваяна кулгалдеча, цу балха ма могга дукхагIа производства новатораш, рационализатораш, коммунистически къахьегама ударникаш юкъекхувлача, хIара къонача болхлочо, комсомольца лични комплексни планаши социалистически декхараши тIанйдара гIулакх вIаштIехьдоах. Цу деррига а тхона дика гIо ду къахьегама овсарлен общественни производства эффективности лакхъяра.

Хьинаре дакъа лоац тха комсомольцашеи кагирхошеи «Комсомольски прожектора» штабо чакхйоахача рейданка. ХIара участке вIашагIъеллай дикала комсомольски посташ. Цхьа кхоачамбоацар къайлладахийтац комсомольски дозорнеша. Гучадаьнна гIалаташ массанена а дIадовзийтара арахец пенгазеташ, фотостендаш «Сурто бехк бу» яха критически бюллетенаш, «молнеш». ГIалат, кхоачамбоацар гучадаккхарах кхоачам баь Iеш оамал яц тха. Оахоша оттаяьча актах де дезар далица тIахьожам лоаттабу, сихагIа уж дIадахара оарцагIйоах администраци, партийни профсоюзни комитеташ. ХIаьта цар тхона даим новкъостал деш хиларах дувца а эшац.

Парткома секретарь Н. М. Цибулин каст-каста хул тха комсомольски комитета заседанешка, собранешка. Хьехар ду, эшача новкъостал ду, керда декхараш уттаду кагирхошта хьалхашка, тхона гIо дара оарцагIбоах тха управлене дикагIбола коммунисташ. Комсомольций, къонача болхлой къахьегама а общественни а хьинар айдеш, царна патриотически, идейни, интернациональни кхетам луш ба дикагIбола управлене хьехамчаш-коммунисташ И. Зябров, Н. Летников, А. Черкашенинов, И. Гагиев, Х.-М. Аушев, Э. Агеева, кхыбараш.

Кагирхой общественни сакхетам лакхбара лоархIаме да дикагIболча, цIи хезача наькха биографеш, цар толамаш, карагIдийнараш довзар, царгара масал эцар. Уж кIеанга бац тха коллективе. Сийлахь - боккхача Даймехка тIема, къахьегама ветеранаш даим а кийча ба шоай знанеш, балха а вахара а опыт кагирхошта дIайовзийта, пайдане хьехар де. Цар тIахьех къона мехкдаьттахой къахьегаме керда толамаш дахара, юкъарча вахаре хьинаре дакъа лацара, шоаш болх беча метте производства эффективность лакхъяр духьа керда наькъаш лехара, дерригнена кхоми хьурмати дара, шоай производства биззa дай уж хилара. Кагирхой хьехамчаш а болаш «Къахьегама ветеран» яха медаль 113 сага еннай тха НГДУ, царех 62 саг хIанз а хьаьнала къахьегаш ва. Тха хьехамчех 28 саг коммунист ва.

Общественнии къахьегамеи хьинар долаш кагирхой хьалхкхебара хиланза дарг доацаш да цар политически культура лакха хилар. Цу гIулакха йоккха терко ю тха парткомо. 35 комсомолец чувогIа шиъ комсомольски дешара школа я болх беш, цига пропагандисталла хьожабаьб идеологически болх дика бе хоаш бола коммунисташ. Кагирхой культурни, идейно-политически, нравственни сакхетам лакхбара тхона дика гIо деш я «ВЛКСМ 40 шу» яха тха клуб, «Техника» цIа, художественнии Iилма - технически литература чулола шиъ библиотека. Цига а болх беш бе дикагIбола комсомольски партийни активисташ. Цу шин библиотека дешархой ба 1000 совгIа саг, дукхагIбараш кагирхой а болаш.

Тха къонача рационализатораша, производства новаторашa 13 эзар совгIча сома маьха пайда а луш, производствана юкъейоалаяьй 25 рацпредложени, хIаьта къахьегам Iилман ларда тIа бинкхарах баьнна пайда 16,5 эзар сом да.

УЖ деррига а толамаш даха тхона наргIдаргдацар, оаха чакхйоахача мероприятешта тIахьожам а лоаттабеш, управлене парткомо тхона гIо даьдецаре, эггара бехктокхамеча участкашка дикагIбола коммунисташ, производства ветеранаш лIанийсбаьбецаре. Цох цхьа масал доаладе безам ба са. КПСС ЦК Политбюро заседане ше къамаьл деш КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лахкехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос къаьстта белгалдаьккхад хIаман кхоэ беча, хьурмат деча, цар чотагIа къахьегача комсомола лоархIам боккха хилар.

Уж дешаш ларде а лаьца дIахо йодача хана комсомольцаштеи кагирхоштеи хьалхашка латтача декхарех дийцар комсомола комитета шерьъача заседане. Цига белгалдаьккхар хьатIадоагIача шера август бетта кхоача шин дийнахьа ерригача НГДУ коллективо болх бергба, аьнна. Цу гIулакха тхона эш 55 эзар киловатт-сахьат электроэнерги. Из хургда стахановски болама 50 шу дизаран мехкдаьттеи газовни промышленноста болхлой денней хетадаь тха къахьегама совгIат а парте решенешта оаха гIулакхаца жургдола жоп а. ХIаьта дулургдий-теш тхога из аьнна, хаттар отта тарлу. Дулургда, вIалле шеко а йоацаш, хIана аьлча, укх шера хIанзалехьа оаха кхоьй 114 эзар совгIа киловатт-сахьат электроэнерги. Духхьал укх шера а кхаь — диъ дийнахьа хийца болх бе таро йолаш да тхо.

Комсомольско - кагирхой коллективай лоархIамах, уж дукхагIа хила езаш хиларах доккха а хаьдла а къамаьл хилар дукха ха йоацаш хиннача тха районни отчетно - хоржамий комсомольски конференце. Цига цIенхаштта критика йир тха управлене комсомольски организацена. Таханарча дийнахьа цхьа КМК яц тхо долча. ХIаьта къона коммунист В. Кожевников керте латташ хинна цаI мара йоацар а ехар укх шера, из кхычахьа балха дIавахарах. Бригадера кагирхой кхыча участкашка дIахьожабир, тайп-тайпарча бригадашка дIа-юха а бийкъа. Из ца хоаш бацар паркома, комсомола комитета активисташ, управлене администраци, бакъда, теркал а ца деш дитар цар из гIулакх. хIаьта хIанз уж вIашагIтохара, царна лаьрхIа кхоибара лицевой счеташ юкъейоалаяра мел эша мероприятеш белгалйоахаш латт. ХьатIадоагIача шера из гIулакх доагIача тайпара оттаде вIаштIехьдаргхиларах бIубенна а да тхо. Ше болх беча моттиге диззa доал де деза хIара саго, тIаккха цунна карагIдаргда деррига а. Из дика кхетаду тха комсомольцашеи кагирхошеи, хIаьта тхоай гIулакхаш доагIача тайпара тоадара керда наькъаш а белгалдаьхад оаха.

М. АУШЕВ.
«Сунжанефть» НГДУ комсомола комитета член, оператор.

ТIЕХХКХОАЧАШЪЯЙ

Сийлахь - йоккха Котало лъакха 40 шу дузача цIейна, хургйолча парте XXVII съезда сийленца накъабахара деррига шоай кизаш тIадерзадаьд Малгобекски бурув тохара балхий управлене бурувдеттараша. Биззa пайда ийбу цар балха ханах, бурув деттача остех, шерра йоаржаю яхье хьалхалаттарий опыт. Уж балхаш дарах хIара бетта декхараш тIеххкхоачашдеш хьабоагIа уж. Халал бутт хьалха кхоачашъяьй цар бурув тохара шера план. ХIаьта тIадоагIача шера чотах цар техад 1400 метр гаргга бурув. Къахьегама овсарле планах лаьрхIачул 10,7 процент лакхъяьй. Бурув тохарга дIабода мах лохбарах ер шу доладелча денз кходаьд цхьа миллиони 98 эзари сом. Цу масалаша къаьгга хьахьокх къахьегама овсарле планал совгIа цхьа процент лакхъяра, арахецача продукцега дIабода мах ах процент лохбара парте еша задани лаьттан чекаш техкараша дикка тIеххкхоачашъеш хилар.

Диъ шера план а ханал дукха хьалха кхоачаш а я, хIанз укх сахьате тIадоагIача шера февраль бетта чотах къахьегаш ба уж.

Хаддаза социалистически яхье дIалха а латташ, шера план ханал дукха хьалха кхоачашъярех я буровой начальникаш Хадзиев Микаил, Попхадзе Гурами, Смирнов Виктор, Касьяненко Николай, Галаев Iаьла, Касьяненко Анатолий керте латтача бригадай коллективаш. Овсаре къахьегарал совгIа цхьа моттиг ийсъяьийтац цар бурув тохара технологически режим толха а я, балха тIа хьовзам хилийта а.

«Промавтоматика» яхача Грозненски Iилман - производственни объединенена чуйоагIача опытни заводе дикача къахьегама толамаша белгалбаьнна дукха нах ба. Царех цаI я радиоаппаратура монтажница Батаева Залпа. Балха йIаьхий опыт йолаш хиларах тарра цо наьмарша дIалу шийна хоьр заводе керда балха баьхкачарна. ХIанз цун ученица я комсомолка Магомадова Жанна. ХIама хара тIаккхуш йолча йоIо сиха дIаэц шийга аьннар.

ХIанзле балха нормаш тIеххкхоачашъе аьттув боал Жаннай.

СУРТА ТIА: (аьрлехьара аьттехьа) хьехамча З. Батаева, цун ученица Ж. Магомадова радиоаппаратура схемага хьожаш боахк.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сийлахь-йоккхача Коталон
40 шу дузаш

ТЫЛЕ А АТТА ДАЦАР

Бирсача тIема ханах лаьца къамаьл дIадоладелча, вай дукхагIа фронтовикех дувц. Коталон ди тIадоалалдеш цар гойташ хинна денале гIуллакхаш лоархIамегIа хеташ. Бакъда, бицбе йиш яц тыле хьинаре къахьегаш хиннараш а.

Ерригача тIема хана Владимир Иванович Ковригин къахьегаш хиннав Грозненча В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе.

«Грознефте» хьайийлла хинна «Нефтеуч» яха лаьрхIа йола школа чакхъяьккхача 1930 шера из хьожаву Коминтерна цIерагIа йола ТЭЦ хьалъеча (хIанз вIашагIтехача Грозненски ТЭЦа № 1 йола станци). В. И. Ленина цIерагIча ГНПЗ-на йовхал а электроэнерги а лур из я.

Йиллача ханал хьалха из гIишло хьалъяьккхарах Ковригин Володяна совгIата костюми (цу хана из Iалаьмате деза совгIат дар) Геленджике ваха путевки елар.

1932 шера электромонтералла болх бе волалу из цу заводе. ТIом болабелча дукхача заводчанаша военкомате заявленеш елар, тIем тIа бохийтилга дехаш. Царна юкъе вар 7-ча разрида электромонтер В. И. Ковригин а. ХIара денца кIезиглора заводера квалифицированни кадраш. ХIаьта фронто дукхагIа дIадехар доагор, смазочни материалаш. Ала деза, ерригача вай военни самолеташа грозненски бензин доагадеш хинхилга. Цудухьа эгара йоккхагIа опыт йола болхлой тIем тIа дIа ца бохийташ заводе юхебитар. Цу хана заводa директор хиннача Осипян Артем Яковлевича аьлар Владимир Ивановичага:

— Гаьна воаца Грознена тIагIерташ ва моастагIа. Хоам баьб вай городa бомбаш етта из кийчлуш ва, аьнна. Хьона дика йовзь завода коммуникацеш — Iа хьал ма яьйий уж — чIоагIа воаш хургва хьо.

Из иштта хила а хилар.

1942-ча шера городa а, цунца цхьана завода объекташта а бомбаш етта йолаелар моастагIа. Цу хана Iаламате чIоагIа накъабаьлар электромонтер Ковригин, электрослесарь Бойцов, механик Онищенко.

1941—42 шерий цхьан юкъа гранатий корпусаш еш хилар Ковригин. Из декхар а тIадожадаьлар мехкдаьттахошта. ЦIеча эскархошца цхьана шоай завод лораеш бийсан ха дора болхлоша. Оператор е слесарь гу йиш яр цу тIема хана хьн уллаш «лимоннек» гiи йоаллаш карабинн йолаш.

Цу бирсача а халача а ханах лаьца Владимир Ивановича дувц:

— Къаьстта дагайоагIа со на 1942 шерара гуйре. 20 октябре Iаламате чIоагIа бомбаш етташ хьайзар фашисташ. Iаламате дукха цIераш ювлар массанахьа, дIа мел хьежача хьагуш кIури алеи бар, кхыметтел малх а бIарга ца бойташ. Цу хана ди а бийса а заводе дIахьора оаха. Резервуарашта даьха Iургаш дIакъувлар аьшка «клепаш» еш.

ЦIераш йоаь ца Iеш, эккханза йиса бомбаш эккаргйоацаш яста а йийзай тха. Со а Бойцов Ваня а сапераш хила дезаш моттигаш а нийслора. Дуьца дезаш дац, тыле а яр Iаламате хала...

Бомбаш йийттачул тIехьагIа завода оборудовани малхбоалехьа дIаяхьа лаьрхIар. Цунна демонтаж еш а вицлонашта из тIайоатташ а хьинаре къахьийгар Владимир Ивановича. Бакъда, цхьайола установкаш болх социйташ яцар. Заводе юхебисараща вар В. И. Ковригин а. Тоъаш яцар материалаш, сырье, болхлой. Из ишта дале а, завода коллективо кхоачашдора тIанйца декхараш.

ТIема хана Владимир Ивановича хьинаре къахьегаш хилар бакъдеш да цун къахьегама книжка тIа дIаяздаьр. Цу тIа да 1942—1943 шерашна авиабензин декхаре плане тIеххкхоачашъярех тийнна премеш. Цунна еннай «За трудовую доблесть», «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941 — 1945 гг.» яха медалаш.

ТIом чакхбаьиначул тIахьагIа мехкдаьтта чакхдоахараш юхаметтаоттаде болабелар докадаьр. дукхагIа арахийр продукци. Хьинар кхо ва деш грозненцашв къахьегарех завода коллективо ханал хьалха кхоачашдир тIом чакхбаьиначул тIахьагIа хиннача хьалхарча пятилетка декхараш. Цу балха юкъе дикка даькъа кхачар электромонтера В. И. Ковригинта а.

МоллагIа шийна тIадилла гIулакх диззa а цIена а кхоачашдеш дIайинхьай Владимир Ивановича ше къахьегаш хинна ха.

«Грознефтеоргсинтез» объедиене хьаелла кийчъаш йолча къахьегама сийлен музее я «Рационализатора В. И. Ковригина лицевой счет». БIаь эзар гаргга сом! Иззал ахча кходе таро луш я цун предложенеши.

ХIаьта хIанз фу деш ва ветеран? Цу заводе 30 шу совгIа къа а хьийга, хIанз пенсе вахав Владимир Иванович Ковригин.

З. АЮБОВ.

Дийтта шу хьалха Наурски района «Терский» совхозе жаIу волаш ший къахьегама никъ дIаболабаьб Батыров Магдана. Ха дIа ме йода лаккхлуш хьаенай цун говзал. Дукха ха ялалехьа цох хул воккхагIвола жаIу. ТIаккха ше санна къахьегара тIера болча нахах шоай жаIуй бригада вIашагIйоал.

Iоахарий хьалхехедара пятилетка диъ шера план 110 процент кхоачашъяьй цар. Толаме кхоачашъеьй паччахьалкхена тха дIаделара план а. Совхозе коммунисташа КПСС члена кандидаталла дIаийцав Магдан.

ХьатIадоагIача шера хIара бIаь жийна тIехьара планагIа хила боагIарел дукхагIа итт Iаьхар хьакъоастабе декхар тIанйцад Батырова жаIуй бригадо. Из толаме кхоачашдара деррига низаш тIадерзадаь къахьегаш я из укх денощка.

СУРТА ТIА: жаIу Батыров Магдан.

Дж. ТОХТАРОВА сурт.

ВАЙ—ИНТЕРНАЦИОНАЛИСТАШ

ИРАЗ ДОЛАШ БА

Цкъаза уйла е хоа Софья Федоровна Исакова, «Северный» совхоза звеньевая. ХIанз 33 шу дизад цунна цхьана а волаш цун Баудин хьавоагIа. Геттара эIамига йолаш везавелар цунна гIов-сибат долаш вола тхъо шу дахьна вохчий зIамсат Исаков Баудин. Цхи бер хьалкхедаьд цар. ХIаьта хIанз берий а да 14 бер.

— Ираз долаш я со, — йоах Софья Федоровнас. — сайна эшар шортта да сога. Керттердар — боккха барт тайна дезал. ХIаьта дIаyйла йича массава а бе-бе хет тхо. Баудин — нохчо, со — немка. ХIаьта тха бераш? Берий бераш? Вигь воIо истий кхийлаб (йоI а маьре яхай): цхьанне нохчо йоалаяьй, шоллагIчо — эрсе, кхоалагIчо — украинка...

Къаьстта сантъердаме хул дахь цIагIа цIейш деддеча деношка, ялкхе а дезал цхьан истола гонахьа вIашагIкхийттача хана. Бакъда, готто-м хул...

Балха чIоагIа тIера я Софья Федоровна. ЗIамига йолча хана денз а я иштта. Баудин Димаевич а хилац цIаккха а деш хIама доацаш вагIаш. ДукхагIйолча хана цхьана къахьегаш хул уж. Уллув ва воI Федор а. Цхьана — доахага хьожаш йола дезала подрядни звено, Исакова Софья керте а латташ.

ХьалхагIа доярказла болх беш хиннай. Хьалха латтаранца хиннай. Цхьабакъда, Iаьсий кхедара гIулакх дика вIаштIехьа далапар совхозe. Iаьсий гIийла дар, зовра.

— Софья Федоровна, Iаьсий гIулакхага хьожаллир хьо вайна, — аьлар цунга совхоза директора. — Доккха новкъостал хулар цунах, хIай?

Пхи шу хьалхагIа иштта вIашагIъеллар ИсаковгIар дезала звено.

Дахна деддена доахан еррига фермаргара хьаэц ИсаковгIар звенос. Iатто Iаса деча хана шоаш хул уж из хьалъаваш. Бера санна боча гIулакх деш хьалкхеду.

— Цкъа, ваха дIачухьежар со ИсаковгIар кухне. Цеппаьнача висар, — вела а къежаш дувц совхоза директора Умаров Iумара. — Цеп мишта валац, нагахьа санна цийшна тIа тхъо литр чуйода яй сона бIаргабайча. Иштте́лца маник кашах биза. Хийтар сова, е беррига дезал тахан обеда баха лаьрхIа бац-хьогI?! Хьаттар аз Баудин Димаевичага:

— Фуд ер (кхехкаш латтача яьгахьа бIарг лекхар аз) бIарччача бетта даа обед кийчдеш-и дац шо? Баудина жоп делар: «Цхьан сахьата а кхуврга тха-м...» ДIаваха безам багIац са. Иззал йолча маьках ИсаковгIар дезал цхьан сахьата мишта лоархIабу хьажа доггIа.

Каша чам баьккхар Баудина. Кlеззига тух теcсар. Кегайнр. ТIаккха газ дIакъайлар. Цул тIехьагIа сир дахкхача шин ведара чу дIачуьттар наша. ТIаккха Iаьсий чудоахнача отар чу вахар. Цунна тIехьа — со а. ТIаккха хиннар дуьций вай? Белтала баьъ а долаш кхоачаш сахьат а эшанзар еррига каша йаь чакхъяккхара... Iаьсаша. Фу дуьцаргдар Iа шига? Тхоай телятникаш мархIа бехкар-кх аз. Цар кулгаш лийцар...

Исакова Софьяй звенос сов дика Iунал дар бахьан долаш цхьаь цаI Iасилг е цамогаш а хинвадац, е денна а дац пхе шера. Ялх бутт баллалца звенос хьалхеду Iаьсий, цул тIехьагIа, ээача хIаране 200—250 килограмм кулача хана, дIахо хьалхеде кхыча бригадага дIалу уж.

БIарг ца лоихаш цхьан сахьата а цитеп Iаьсий. Бийсанна а тIехьа цкъа Баудин Димаевич вола царга хьажа (совхоза цIеношка ма бахий ИсаковгIар. телятника шоватkъе птт метр мара гаьна боацаш), цкъа Федор — воI вола. Цкъаза кхомкхе а цига вIашагIкхеташ а нийсду.

— Мама, аэи даси на яьхадий хьога — бийсанна хьа ма гIетта. — хьоасташ оал Федора. — Тхога тхоашка дулургда де дезар.

— Со-м гIатта а мича гIотт. — бехказа ювлаш санна йоах Софья Федоровнас. — Саррахьа дена цхьа маьлхара дахача санна хетар сона Фиалочка, цудухьа цунга хьажа дог эттадар са тахан.

ХIаьта Фиалочка — симентальски фух доль генна цинар — геттара дика могаш а ловзадуллаш а дар. Бат Iеттар фартукаx, — гучох, ший хозяйка кисаa йоахкаш хулача хIамилгашка даьнна хургдолаш дар из. «ХIаьта Iаьсашта, берашта санна, чIоагIа хоза ма хетий цюашта кисара лаькха луш йола хIама», — ел Софья Федоровна.

Доакъаридна совхоз мел къе хилча а, Iаьсашта из холац, хIана аьлча Баудин Димаевичен Федорен бIарччача ахкана Iалашдеш телятника юхе хьалъоттаду доакъар. Хьурмат деш, зехьа ца доадеш леладу из, — йола чан. Ча массаза а аьтe, Iанарца кIаьддий, микрон маярон добавкашца тоадий тел. ХIаьта силос — мел тIа а хьарце, тух а техе лу. Цудухьа чIоагIа чам хеташ, цхьа мергIилг юхе ца дуташ дуь Iаьсаша доакъар.

— КIезиг-кIезига луш тел оаха из, — дувц хьайбаш деладераша. — Хьовзам дукхагIа-м ба цунца, бакъдар аьлча, каст-каста дехка дезаш хул из. Хьовзам хуле а, цIендий дIадуь доакъар хьайбаша.

— ИсаковгIар мишта кхоабу тхона хац хьона, — оал цхьабараша. — БIарччача денъеи бийсанеи хIаця хилаш аьнна балха ма хулий уж, хIаьта кое-карт а дац цар дьсса: доахан, жа, дукха коа тIара оалхазараш леладу.

Цу къамаьла сатийн жоп лу Софья Федоровнас:

— Дер дайна лелар, мара вац ха ца тоъар. ХIаьта тхо балха нах ма дий. Долла хIама де кхоаду тхо.

ЦIа хIама эшаш дац. Продукташ шортта я, кхыметтел дукха совъюлаш я. Уж паччахьалкхенга юхкий хIара шера чуоттаь кхаьба шиъ сиргIалг, тха, шура, фуаш, хIаьта цкъаза дежа лаьтта а. Цунах кIезига ахча хилаш дезала. Цудухьа тIадувха барзнъа дикагIдар да, легковой машини мотоцикли, телевизор, радио, холодильник, барзкъаш дутта машин, кхыйола электроприбораш я. Цен-наьна къахьегам аттача боакх цу хIамаша.

Юртарча наха чIоагIа лоархIаш ба Софья Федоровнаи Баудин Димаевичи. Цудухьа хержай цар из юрта Совета депутаталла. Дагабовла, шоай къоастаде дезаш гIулакх хилча на йолче боагIа уж, цо шоашта бакъахьара никъ хьехаргболандаь.

ХIаьта балха тIа толамаш дахара къайленаш лочкъаяц цо.

—Сенна, хьанах лочкъаю уж? — йоах Софья Федоровнас. — Юкъара цхьа гIулакх ма дий вай дер — хьайбай продукци дукхагIа яккха гIертилга. Воашта а паччахьалкхена а. Кхы тайпа уйла я а яц хIана аьлча паччахьалкхено даим вай йоакхо ю. Цудухьа вай а гIерт цун рузкъа дебаде, цун низ чIоагIбе.

П. ХАЛУХАЕВ.

Т1ЕХЬАДИСАЧА Г1УЛАКХАШЦА—ЛИРА КЪОВСАМ

НАХА КЪУВЛАР

Х ОВШ ма хиллара, социальни хьашташ цаlаш хиларо массаза а в1ашкакийзад къахьегама адамаш, моллаг1ча къамах уж хиларах, моллаг1а ди лелабеш уж хиларах. Из баьндара массехи масал доладича кхоачам ба. Халача граждански т1ема шерашна Къулбасела Кавказе к1айбарашта духьала в1аши уллув, цхьоаг1о а барт а болаш, шоай парг1ато, кортамукъале бахьан къувсаш хинйаб дукхача къамий викалаш: эрсий, г1алг1ай, нохчий, х1ирий, черсий, кхыбараш. Хала а бокъа а кхерам т1аттаб 1919 шера февраль бетта г1алг1ай юрташта — Долакх-Юрта, Т1ой-Юрта. Герзий кхоачамца т1ехиййчаьнна йолча деникиний бандаша г1алг1ай къахьегамхошнара д1адийхад цхьакха дукъале йоацаш цу юрташна г1алла цоаш чакхбоалийтилга. Бакъда, г1алг1ай повстанцаш духьала эттар моастаг1чоа, б1аьш болча къахьегамхоша шоай вахар д1аделар цу къовсаме. Юкъаш йолча кийн юрта деникинский бандаш т1алетача цу халача деношка ловманхой оаг1ув хьаллаьца, шоай вахар ца кходеш леташ цига. Евгений Казанский керте вола ц1еча командирий школера 180 курсант хилар, х1ьата царех 137 эрсий во1о г1алг1ай халкъа парг1ато бахьан вахар д1аделар.

Уж тайпа моттигаш дукха я Къулбаседа Кавказе лаьттача граждански т1ема историена. Нохчий 1алхан-Юрта деникинцаш т1алетача хана нохчий къахьегамхошта уллув ухаза т1ом беш хиннай Грознески пролетарията отряд. Из деррига в вай тахан юха а хьалхадоах советски халкъаш та юкъерча ленински интернациональни доттаг1ала ларда цlаькха йохаргйоацаш ч1оаг1а хилар белгалдаккхар духьа, х1аьта иштта, даьста кара1дувлаш хинна турпала г1улакхаш, цар денал, водел вай заман т1ехьенна хьонхам телаш хилар бакъдар духьа а.

Цхьаккха шено а йоацаш ала мегаргда, вай хана экономика, культура массе а доакъошка кагирхоша, мехкараша шоаш нара гойташ дела хьинаре г1улакхаш, цар доахаш дола къахьегама толамаш, дай вахарца бувзам боаш да, аьнна. Ховш ма хиллара, ловманхой вахарца х1ана а долаш да шоай формаца къаман дале а, чулоацамца социалистически дола 1аьдалаш, г1улакхаш. Советски Союза Коммунистически парте, цун Центральни Комитето массеза а хьалхадоахаш хинад прогрессивни йола къаман традицеш, 1аьдалаш массаза а хьаллаца дезаш а шерра вахара юкъе оза дезаш а хилар. Из кхы ц1аькха а белгалдаьккхад КПСС Центральни Комитета июньски (1983 ш.) Пленума решенеш т1а. Цига ше яьча доклада т1а КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарчи Совета Президиума Председателя К. У. Черненкос аьннад: «...100 сов г1а къаман народносташи в1ашаг1тохаш болча вай мехка хьалашка идеологически болх бе йиш яц цар специфически хьашташ, къаман психологеи культурай башхалонаш теркам т1абахийта 1омаеш ца хилча. Ховш ма дий, къаман дош д1алхача ханагара из вайга хьакхаьчача тайпара лаьрх1ача къоастадьд яхар, къаман дош ден повестна т1ара геттара 1одаьккхад яхар лоацилга. Дика уйла а ль. 1илман ларда т1а товль къаман политика—дог1аена социализм эргаькхе тоаяра парте беча балхах д1акъаста йиш йоаца дакъа».

Э ЗАРАШ кагирхой ба тахан вай республике цхьайттаг1ча пятилетка ваданеш ханал хьалхд кхоачашъяра оарцаг1баьнна. Шерра йовзаш я Нохч-Г1алг1айчене Назрановски районерча «Октябра 40 шу» ц1и йолча совхозерча Кодзоев Бахьудина ц1и. Укх шера цун звенос х1ара гектара т1ара фуальхачи хьажк1ий 106,3 центнер гулйир. Дукха ба вай республике хьинаре къахьегаш. Царех ба Пожай-Юртовски районера тхьамка лелаеш йола Байсурнаева Яхийта, Урус-Мартановски районера доярка Багуева Зайдат, Назрановска районера хьехархо Хашагульгова Сахрат, кхы дукха бараш а. Вай хана зоараш болча кагирхой къахьегама толамех, эздийча г1улакхех цхьанне тамаш яц, ховш да, вай къона т1ехье коммунистически кхетам болаш кхуваш а яхаш а хилар.

Бакъда... Цу «бакъда» яхача т1ера д1аболалу вайна новкъарле еш дар, цхьаккха тайпара вай заманца тарлуш доацар. Ховш ма хиллара, итташ тайп-тайпарча диний секташ я вай республике. Бакъда, цхьатарра ла делерх1ар т1ехьабеса кхетам бола цах ма могга дукхаг1а шийна юкъеоза г1ертилга. Ма моттаьда, цу секташта юкъера нах беррига а къоалой ба. Мичара, царна юкъе к1езига бац кагирхой а.

Цхьанненa къайле йоаш дац вай юкъача мурдий тоабашта керте латтараш доаг1ача а ца доаг1ача а шоаш мел леладер даьла духьа лелалеш да яхаш кхайкадеш хилар, шоаш пайда бара лелаш бац, мах баккхаш шоаш леладечох, яхаш цар хадлачча дувцаш хилар. Хала дац цар дувцачунца цхьакха х1ама бакъ ца хилар кхетаде. Дика е во денначара кхса х1амалг ца йоллаш д1абахийтац моллаш ба яхараш. Цунах ховргда лаьла духьа да шоаш леладер яхаш цар дувцаш дар бакъдоацилга.

Хала хете а, белгал ца даккха йиш яц, эздий доаца г1улакхаш леладеш бола кагий нах х1ана а нийслуш хилар. Кхалсага, воккхаг1чун сий ца делга, дер дайна лелилга, кулга ц1ена воацаш веха т1ертлита х1ана а нийслуш да. Дай эздийча 1аьдалашка диллача а вай социалистически моралаца а цхьанкха тайпара тарлургдолаш дац уж г1улакхаш.

Дукха ха йоацаш се теш хиннад дувцаргда аз. Райцентрера юрта йоаг автобус пассажирех йизза. Дукха нах 1охоаца моттигаш а ца тоъаш уралаттар. Ц1аьхха б1аргехийттар се автобуса т1ехьарча г1анда т1а ваг1ача бераша волча з1амигача сагах. «Дешаш вий хьо?—хет аз цуннга.—Нийслаг1ча класе ва», — дар жоп. Цунна хьалхаьшка 1охоаца моттиг а йоацаш уралаттар бокхий нах, истий, массехи йо1. Ца аьлча 1еваланзар со: «Ц1аг1а дас-наьнас е деша ваг1ача школе хьехархоша ц1аьккха хьалхадаьккхадац-те хьона боккхийчар, кхалнаьха сий де дезилга?» Цу са дешана з1амига саг динача омал т1а воалавертва ала валлац со. Цо даьр дахьа моттиг а йоацаш хиннадаьь дувц аз цох...

Новкъоста К. У. Черненкос КПСС ЦК июньски (1983 ш.) Пленуме аьлар:

«...Партена гу кагирхошта юкъера негативни явленеш а. Цхьабакъда, кагий нах гражданаш хила т1ехьабусаш хилар, политически кхетам к1езига болаш, иждивенчество йолаш хилар, тахан общественна ишттача моттиге къахьега безам боацаш уж хилеро сагото йит. Сагото ца йича ялац кагирхоех цхьа дакъа знанеш йолаш къахьегам безаш хиларца белгала а доацаш, даьй-новкой ахчах ийдача бенача маькха х1амашца белгала хила г1ертар а».

Цу дешаша кхы ц1аьхха а белгалдоакх вай къона т1ехье хьалкхеяра, цун идейни кхетам лакхбаре деш дар цхьайий а моттиге, цхьаккха а хана лаьг1беллийта мегаргболаш ца хилар. Цу г1улакха пайда эца мегаргба идеологически балха массе а формаех — общества члений вахара принципех, дайи т1ехьенийн вахара юкъерча бувзамах, исторически дахачунах, долаш долчох.

Из бехктохаме декхар кхоачашдеча лоарх1аме дакъа лаца деза общественни организацеша, интеллигенце творчески болхлоша.

ВЕДЗИЖЕВ Ахмад.
Йовзонхо.

Сунженски района XX партсъезда ц1ераг1ча колхозе дика йовзаш я кхоалаг1ча ферма доярка Кациева Сахрат. Тхьо шу даьннад хьинар дола кхалсаг цу боахаме къахьегаш йола, юкъхьанца кхаш леладеча бригаде хилар, бакъда дояркаш ца тоъаш колхозо хало оззилга шийна хайча хьем ца беш хувц по ший болх.

— Доярка болх сона бовзаш бар, з1амига йолча хана венз в1аг1а доахата хьежа, уж детта дийзад са. — Йоах цо. — Бакъда, эттара хьалха ферме еача хана сога хьеннача доахана группа дийнахьа 8 килограмм мара шура лацар. Цкъаза сох из новг1ьа хиле елхa-м даьра елхар со.

Дикача нахах

ДОЯРКА

Дукха ца товш шура дикка т1аихет, ший г1улачах дог а ца вина, ма хулла доахана дикаг1а 1унал лоаттадаьча Кациевай къахьегамах хьахиннар дар из. Миштa в1ашт1ехьдаьлар хьа ца? — аьнна хаьттача Сахрата дувц:

— Режим лоттае яьлар со. х1ара дийнахьа цхьан хана кхоабар, хий моладора доахана, уж ц1ена леладора. Т1аккха тоадала доладелар доахан, цунга хьежна шура а 1ота1агийтар.

Барайтта етт ба х1ана цу хьинар долча кхалсаго лелабеш. Планах яккха йоаг1ар 2000 килограмм яле, 2100 йоаккхаргыл аьнна социалистически декхараш т1ейийар Кациевас. Бакъда, етт бутт баьлча цо яьккхар 3025 килограммага д1акхаьчар.

Ферме хьалхе лелаеш хьайоаг1а Сахрат.

Х1аьта а сона-м дика хетар х1ана тхоай дояркаш дукхаг1а цунга йоакаре а уж сол хьалхаболаре а. Дега тоам хул са Сатоновa Палиннас, Карасулева Валентинас, Кукаева Халипата сона т1аехе г1ерташ яьа а хьегаш, социалистически ях лелаярах. — йоах цо.

Дика хьехамча а я Сахрат. Дукха дика х1ама ца цун къоначе дояркаша д1адала. Цо сайна х1ана бац аьнна болх бе къоначе дояркаша Мачиева Мовлатханин Тепиева Лейласи. Уж ба Кациевас ший опыт д1аеннараш.

Боккхача дезала нана я Сахрат. Ийь йо1и ань во1и ва цун. Х1аьта царех кхьабараш нанна уллув ферме болх беш ба. Итт класс чакхъяьккха йоаллане доярка хул йоккхаг1йолча Коках, бархl класс яьккхача цо херка йиъ хорк Лидхова а. Массехи шера цига болх а бан. х1ана маьре бахна кхычаьхьа бахаш ба уж.

К1аьнкашта юкъе бокхаг1бола Вахен Вахиди эскаре г1улакх деш ба, Уаис Новосибирске институте дешаш ва, воаш х1ана а шкоде ух.

С. АРЧАКОВ.

Жа дукхаг1а хургда

Укх шера тха колхоза ерриге жа 1уй бригадаш, бухсоцаш хьахинначох алапи а эцаргдолаш, коллективни подрядаг1а къахьегаш я. Эттара динаг1а хьонкамаш даьхад воккхаг1вола жа 1у Сулейманов Махьмада кулгалдеча коллективо. Планаг1а даккха доаг1ар 6,3-м социалистически декхарех 6,4-и килограмм долаш цун жа 1уша х1ара устаг1ана т1ера зачетни дозалаг1а 9 килограмм тха даьккхад. Боккха толам баьккхаб цун бригадо 1аьхараш хьалкхедеш а. Планаг1а хила доаг1ерел ворх1 1аьхар сов г1а а болаш х1ара б1аь жийна т1ехьара 110 1аьхар хьекъоастабаьб жа 1уша.

Къахьегарга хьежна дакха да цар алапи а. Социалистически яхьа хьадашка хьежжа, планаг1а яккха йоаг1ачул сов г1а продукца яккхарах, бригадерча жа 1ушта 7 эзар сом кхы т1а алапи а премя а хьожаьй. Хьалха аванс лаьрх1а д1аденнача х1ара цхьан сома х1ана т1аккхийтад 1 соми 21 кепиги. Из дезалий бюджете нонаг1о ахча да.

Шера планаг1а хила деазрел дукхаг1а 1оахарий хьалкхедаьд боккхаг1болча жа 1уша Ахмедов Госпуда, Саламатов Элмарзас, Туленназов Темархана кулгалдеш йолча жа 1уй бригадаша а. Х1ара устаг1ана т1ера тха даьккхара планаш а толаме кхочашдаьй цар. Юкъера лаьрх1ача планал сов г1а 1,3 килограмм тха даьккхад. Авансах хьалха деннача х1ара сома лаьрх1а цхьа сом кхоачаш а доацаш кхы т1а ахча делнад цу жа 1уй бригадашкарча колхозхошта.

Укх шера толаме къахьийгад къона жа леладеш йолча жа 1уй бригадаша а. Х1аьта царна юкъе къаьстта белгальнийй Анзуров Адеи Наурбагандов Гадкиев кулгалдераш. Тха даккхара планаш даккха т1ехкхоачашъярах цар бригадашкарча жа 1ушта а бухсоцаш хьахинначох кхы т1а доаг1аш дола алапи лаьрх1а дукха ахча хьожадаьд.

Халахете а, цхьайола жа 1уй бригадаш лоарх1еннаяц шоай планех а декхарех а. Къаьстта во баьб болх боккхаг1болча жа 1уша Болжанов Оразматбета, Саликов Бишa, Шайхаев Хьусена кулгалдеш болча жа 1уй бригадаша. Х1ара устаг1ане т1ера даккха доаг1ачул 2,25 килограмм тха к1езигаг1а даьккхад Болжановa, Саликовa — 0,8 килограмм, Шайхаевa — 0,2 килограмм. К1езига да цу жа 1уй бригадаша хьалкхедаь 1оахарий а. Планаг1а даккха доаг1ачул к1езигаг1а тха даьккхад кой леладеш йолча Вачагаев Шамилен Кузбулганов Махьмудея кулгалдеш йолча бригадаш а.

Арг1анара жа 1уй да чакхдоаккхаш, кирарча шера итогаш а еш, боахама кулгалхоша, специалисташа, жа 1уша шоаш гузбеннарий теркам т1аозаш дийцар балха юкъе нийсдалийта кхоачамбоацараш д1ахо йодача хана кхы нийсдолийтаргдоацаш ве дезарий хьакъехьа. Белгалдаьхар дукхи тхан дукхаг1а доаккхаргдола наьнаш.

Дахкаш дола жа иштта шин-кхаь шера 21 зоарнегара 30 зоарнега д1аккхоачиде лаьрх1ад. Уж дерригаш 1аьзамалахьа дахаргдоаш болх в1ашт1ехьбаккха а соцадаьд.

Х1ана аьнча, цу хала декхача жегара а 1одаьча 1оахараш кара а хьайовккха продукце дукха дукхаг1а хуа, д1аладар к1езигаг1а а долаш. Цу мероприяте дика эргайоаргхьа колхоза экономика.

Н. ГАСАНОВ.
Шелковской района «Красный шахарь» яхача колхоза керттера экономист.

28 МИЛЛИОН СОМ ГАРГГА ПАЙДА БАЬБ

Кирарча пятилетке производствана юкъейоалаьча рационализаторски предложенешех изобретенешех 28 миллион сом гаргга экономически эффект еннай К. Е. Ворошилова ц1ераг1ча Днепропетровски комбайнова заводе. Яхь латтача юкъа кходе в1ашт1ехьдаьннад б1аьш тоннаш металл, эзараш киловатт сахьаташ электроэнерги.

Керттерча предприятие продукци — РКС-6 яха ялх муг1 лоада ше-шег1а лела комбайни СПС-4,2 яха маневренни саскаш т1айоттарги ц1енъерги — ч1оаг1а хоаташ я вай мехка меттел, доазол дехьа а.

1илма ларда т1а къахьегам в1ашт1ехьбаккхаро г1уч1аьхай къахьегама ресурсаш, новкъостал даьд предприятена техническа реорганизаци е, еррига технологически цикл нийса лелае, д1адаьхад «кхоачамбоацараш», хьалха кулгашца еш хинача е хала хинача г1оина йолча операцешта механизм яьй, г1улакхаш дара зоеш шеръяьй.

Цу тайпара дола г1улакхаш чакхдахар бахьан долаш къахьегама овсарле лакхъеннай. Из деррига дараг1а г1ойле яьннай дерригена: болхлой алапеш лакхденнад, капиталовложенеш т1атоха езаш ар планал сов г1а продукци арахецара.

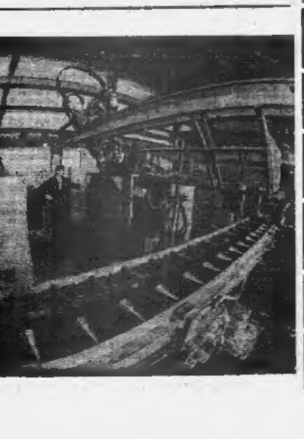

СУРТА Т1А: «вала» тайпара йолча оатхалашта обработка яра йолча токарни полуавтоматий - манипуляторий участок.

В. САМОХОЦКЕИ А. ЗАПАРЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЛОНДОН. Дукхача наха даьгъа а лоацаш йола выступленеш е болабенаб английски столице баха нах моттигерча 1аьдала органашта торе правительство болаьча наступленешa духьала. Демонстрацей доакъашхоша ч1оаг1а во лоарх1 йоаккхача Лондона Совет д1алакха лаьрх1а йола консервативни кабинета планаш. Из ба социальни программаш д1ахоьерчаяргахьа, инфляци бе болх ца хилари дег1адаргахьа, къахьегамхой вахара боарам лакхбаргахьа боахкха г1а.

СУРТА Т1А: города моттигерча 1аьдала органаш д1аяхара духьаларча манифестаце доакъашхой.

Л. ПАХОМОВАЙ сурт. (ТАСС).

РАКЕТАШ ОТТАЯЬЧУЛ Т1ЕХЬАГ1А ШУ ДАЬЛЧА

Карл БРЕДТХАУЭР,
«Блеттер фюр дойче унд интернационале политик» яхача журнала керттера редактор

Шу даьннад 1983 шера ноябре боннски федеральни правительства «Першинг-2» яха американски ядерни ракеташ ФРГ территоре т1а оттаяра баьццара сердал елча дошo. Цу хана декабре т1ема кийчъяь д1аоттаьяр цу ракетай — юкъхьанцара х1ама тохача герза цхьоалаг1а подразделени.

Из решени т1айийцар ФРГ-ен лоалдахарча НАТО мехкашлен бахача хаха ца ловшие а, мехка еррагача социальни группаша ц1аккха а ца яьча тайпара ч1оаг1а протест еше а, кхыметтел — общественни мнена дыьча хаттарашка диллача — ХДС/ХСС СвДП яхача правительствени партей блокегахьа болча дукхаг1барашта ца ловшие а.

Х1ана, шу дизачул т1ехьаг1а, вешта, дукхи хьалхаг1а а саина, кхетадеш хилар, Кола Геншера правительства решени, машара т1ехьарча къовсамхоша ма аллара, пайдана ца хинилга, вешта а кхохкадена даьтта Европера хьал цо кхы т1а а ирдаьлга.

Ракеташ оттаяр кийса лоарх1аш хиннараша шоай позицеш баньйора цу г1улакхо НАТО кхоталлар кхы т1а а ч1оаг1дергда, США ей Малхбузен Европаеи юкъера отношенеш тоаергья, къаьстта а шоаш ФРГ 1аьдала керте латташ даьнначa 14 шера социал-демократий бехкаг1а толхабаьбар яхаш бола Вашингтонаи Бонни юкъера тешам юхаметтвоттаберг6е яхаш. Иштта бакъдора, «Першингаш-2» (х1аьта 1986 шера дена тиъамаш дола ракеташ а) оттаяро Федеративни Республикa кхерамален боарам лакх а берг6а, СССР малхбузехьарча районашка СС-20 яха ракеташ оттаяр бахьан лолаш лохбена низий боарам ше хиначa тайпара юха а оттабергбe яхаш. Цу хана лерх1аш лар американски ракеташ ФРГ-е оттаяра хьакъехьа решени т1айийначул т1ехьаг1а Советски Союзо «юххера ц1енхаштта переговораш йолае» а Женеве цхьаддолча х1амашта из юхалла а езар яхаш. Кхы а хетар цу хано, маьрш а бенна къовсам социйтаргба т1ема духьаларча боламо, аьнна.

Ховш ма дарра, ракетий адвокаташта хийттар хиланзар. Ший дерригача историечухьа ца хиннача тайпара к1оаргача кризисо тотьаьй НАТО кердача ракеташта гоннахьа хьайна в1ашдухьаленаши царна т1ехьа латта агрессивни стратегически планаши бахьан долаш. Общественни мнене теркам т1алатташ я ядерни стратегия меттел «массазарча» средствашца т1ом барца йола США-и НАТО-и уйла а.

Боннерча федеральни правительства кхетаде деза ший политически авторитет даьх в1алла а ца еннилга. Германе Федеративни Республикацара ший г1уланхаш юкъьаяца х1ама тоаш йола американски ракеташ цун территоре т1а отталучул т1ехьаг1а, вассалашца санна леладу США-с. Мехка кхерамае цига «першингаш» оттаяле хьалхаг1а хиннaчул тешшаме ч1оаг1а хиларах дег т1ара тешаш вола саг ФРГ-ера лаха хала хургда. Цу т1а а т1ема духьаларча боламо ший къовсам сацабенне а сацабаьбац. Шерра д1абарж из дерригача лостамашкахьа. Цун иделша тахан воздействи ю хьалхаг1а ц1аккха а Вашингтона, Бонна, НАТО т1ема политикана критика ергйоацаш хиннача общества бе-беча доакъоех болча наха. Къаьстта тамаш йолаш хет духовни климат клерикальни г1озарашка, профсоюзашка, социал-демократашта юкъе а лораш. 1илманхой, юристаш санна йолча влиятельни профессиональни группашка а хувцалар.

Соахка американски ракеташ оттаяра хьакъехьа решени т1айийначен из событи доккхен дакен г1улакх лаьрх1ачeв Коль-Геншера правительства тахан кхетаде деза ший политически хьал к1ий1-ле ч1оаг1а йолаш в1алла а ца хилар. ФРГ земельни муниципальни органашка х1ара хоржамаш массаш хул, т1ема духьаларча боламо а санна ракеташ оттаяра ше духьала хилар юкъхьанца деза хьакхайкадаьча «быцьарчар» кердача царте хархархой спискаш йоаккхаг1а хулаш хиларо а цунца дувзадена парламентски йоаца протесташ дукхаг1а хулаш хиларца цхьана ХДС хоржамий потенциал мельъяларо а иштта хьахьокх общественни уйлашка хувцамаш хинна хилар. Цу хувцамий лараш кораййоаг1аргы ерригача официальни партешнара, дукхаг1а белгалйоалаш — СДПГ-ера, х1аьта НАТО ракетий решенена т1ера из юхаллaро белгалдоаккх х1анзалца йоккхийча партешта общественни низаштех юкъе хинна «кхерамален политика дьакъера барт» толхабелла. Европера США-и НАТО-и кертера ч1оаг1ало йолча пачхьалкхене хинна уж хувцамаш В1ашт1кхийттача Штаташка ч1оаг1а х1ама кхетар санна лоарх1, цунах хьахила тарлуча х1амашка диллача де Голла правительства хинна Франци атлантически альянса т1ема организацена юкъера хьаьла тарлуш хиларца дийсъеш йола.

Цу тайпара, Федеративни Республикерча т1ема духьаларча боламо американски ракеташ оттае йоаьча хана духьале е мегадеца а, цо тоъал шаьфа хьакъехкар цун эффективность. Т1аккха, караг1даьнначох цо кхоачам бе йиш я яьа мал1 долаш дий из?

Дац, машара т1ехьарча цхьаьна я къовсамхочоа могаргдац х1ана эттача хьалапа тарвала. Цу г1улакха сов д1енкаштта да из. Х1ана боъкъояца т1ехьа а хинна д1аоттахехьа ма мукъане тоъарбий-хьог1 юханера аффект яккха? Т1аккха мишта хувцаргьй миллионий протеста оалаш, мехка бахача дукхаг1болча наха хетачох, кхыметтел ший муг1арашка эттача шекоина а в1алла сагота йоацача федерални правительства политика. Цу тайпарча хьало, кхетадеш ма дарра, малхбузенгерманеки демократи ч1оаг1а хиларах бола тешам сов ца байнхарал сов г1а, Флика концернагара кхаьш ийдаьбонни политикаш т1ехьт1аьха дукхаг1а хьегучабоахаш хиларах, массана а в1алла рьаза воаш хул партийно-пачхалкхен аппарата. США политика хувцалларга догдоахилга миштa хул, магахьа санна Рейгана администраци ший бохьонашка кхы а дига шера ч1оаг1ъенна хилча? Вайна гуш да, США бахача дукха а дукхаг1а болча наха шоаш дуне шинна а держава ядерни герзаш д1аньоалара т1ехьа хилар хьаккхйкадаьлга, цхьабакъда, х1анзалца хьа д1аьнхиалац рейгановски администраце политиний когашта к1алхара к1ийле.

«Вашингтон пост» дахча хоамех, Малхбузен Германе «Першинг-2» яха ракеташ д1аийсьяра процесс кхыметтел сих а яьй — мехка къулбеха х1анале а латташ хила езаш я лаьрх1ача 108 единицах 45!

Т1аккха мишта зарга цу «шайт1ай пхьоала» юкъера? Федеральни правительства х1ана, хьалхаг1а а санна, дезар да американски ракеташ оттаяра т1айийцача решенена т1ехьара из юхалларий т1аг1ертта американски военщинацара хийра ялари. Тахан космосе а кхача г1ерташ ч1оаг1ог1а дола герзаш хьадара керда боаннхача гоина «сиха тормоз тохага» хургдац 1983 шера декабре Европе ядерни герзаш оттаде долаларе процесс ма хулла сихаг1а юхасоцаярах мара.

Мехка бахача наха х1анзалца хьа могадаь а дац, т1ема духьаларча боламе дакъа мел лоацараша в1алла аьттехьа дита тугаш а дац ядерни герза т1аккхача ФРГ г1ертилга.

Шу даьннад керда американски ракеташ ФРГ территоре т1а оттае йолаль — цу мехка т1ема духьаларча боламa ниа меллуш бац, цо керда дешаш уттаду, масала, космически арена милитаризаци яра духьалара, «массазарча» герзий даь ка герзаш хьадара керда гобаккхийта г1ертара духьалара къовсам санна дола, ден повестна т1а отт иштта мехка экономически социальни вахаре милитаризаци ярах доалача зуламех доаь дош а. Х1аьта а гуш да, тахан а укх гарггача хана а керда ядерни ракеташ оттаяра духьалара, кхохкам к1аьдбара политикана юха т1адахара т1ехьара къовсам эттара лоарх1амег1ара вош а долаш бусаш хилар.

Кельн.

(АПН).

Никарагуана духьалара къайлаг1а т1ом

Вашингтонерча политика йовзара йолча институтa эксперта Сол Ландау дукха ха йоацаш хоам бир, «никарагуански проблема къовстаяра» кхо вариант я Пентагона аьнна.

Хьалхаръяр — сандинистски кулгалхой физически х1алакбаре йола б1аргаl1ацкъам тохача юкъа чакхъяккха еза операци. Из нийта еза диверсионни группага.

Шоллаг1ъяр — Никарагуана т1алодача ноллаг1а кеманна ниь бехкаргбола никарагуански форда йистошта массированни блокада оттаяр.

Х1аьта кхоалаг1ъяр — Гренадана оккупаци яьча тайпара американски б1у чухецар.

Эттара к1езигаг1а т1аьца мегаргья аьнна хетар кхоалаг1ъяр я. Пентагона цхьадол[illegible] ма ярра, В1ашаг1кхийттача Штатий шоай сов дукха х1ама д1аг1ортдар цунга.

Уж-м дукхьал проекташ мара яц. Амма царна т1атоха йиш я Рейгана администраце Никарагуана духьала лелалу г1улакхаш ч1оаг1луш латташ хилар хьагойташ йола белгалара. хоадам болаш йола факташ.

Президент шоллаг1а даь шу даккха К1айча ц1аг1а кусилга боньонца гучадоаллаш е, кхоачашъе йолайр хьалхе оттаяь хинна шерра цаан. Никарагуа территориальни хилиа чудахар американски т1ема кемаш. Форт-Стюарте латтача 24-ча г1ашлой дивизе личай состава отпускаш тийна армизаш хийцар.

Геттара сихъелар ВР-1 яхача самолета - разведчика никарагуански территоре т1а еш йола полеташ, дикка т1алкийтар Гондурасeв Коста-Рикии территореш т1а Никарагуа доазон т1а провокацеш еш йолча ЦРУ 1омальчев США телача средствий чотах лелачеn наёмникий группай т1ема низ.

Центральни Америкера В1ашаг1кхийттача Штатий еррага т1ема базаш т1ема кийчйир, ца соццаш еш латт т1ема маневраш. Гондурасе хьалъеш латт керда базаш аэродромаш.

Арг1анара американски т1ема учeнеш йолаелар Карибски форда т1а 6 ноябре — США хоржамаш хиннача дийнахьа (уж йолайр Никарагуа фордий йистошка 17 октябре болаелла «Ридекс-85» яха учeнеш еш лаьттача хане). Царна юкъе даьгъа доацаш я атомни цикь а юкъе болаш йола пхиъ авианосец. Иштта, 19 ноябре Пентагона официальни аннало заявлени йир, борта т1а ялх эзар совг1а саг т1аьца йиш йола а 95 т1ема средствaш т1айола а «Нимиц» яха атомни авианосец а иштта Карибски форда т1а лаха арадаьннад аьнна. Укхаза, Сальвадора, Гондураса, Никарагуа юрисдикцех лоарх1аш болча Фонсека яхача залива экваторе т1а а иштта еш латт «Кингс гард» аьнна кодови ц1е а йолаш йола учeнеш.

Цхьаболча зуми бараша хетачох, духьал бахьан мара эцаш Вашингтона агресси йолаяра.

Хабар арадаьккхар, никарагуанцашка укх деношка д1аккхоачаш йола «МИГ» яха советски истребителаш - бомбардировщикаш, х1аьта из х1ама регионерча мехкашта а кхыметтал... В1ашаг1кхийттача Штаташта а ч1оаг1а кхераме а дола аьнна.

Цхьабакъда, гучадаьлар Коринто яхача никарагуански порте советски кема т1ара 1обаьккхар кхс тоаи кхачеи юртбоахама техникеи хилар.

«Нью-Йорк таймс» яхача газето лаьрх1ар, цу событена гонахьа хьовзадаьр—«американски разведка б1ела г1улакх».

США герзаца мехка чут1ортарах бола кхерам т1алатташ дола Никарагуа халкъ хьалха ше лаьттача тайпара доха ца дохаш т1ехьа латт революцена, из хьахьекхар мехка историечухьа эттара хьалха хиньча демократически хоржамий [illegible].

Ч1оаг1луш а шерлуш а латт Никарагуацарчи солидарноста дунен халкъашта юкъера кимlаши. Иштта, дукха ха йоацаш д1а ца кхетара болана кердача председателa Раджив Ганде бакъдир д1а ца кхийттача мехкаша «контадорски группа» машаре инициатива хьалоацаш хилар. Цар оттаяь машара Ант массанел хьалха могайир Никарагуас, х1аьта В1ашаг1кхийттача Штаташи регионерча цун союзникашеи — Сальвадора, Коста-Рикас, Гондураса — шоай ма хулла т1ехьадоах цунна кулгаш яздела.

Карлос МОРА.
Куба журналистий Союза [illegible]

Гавана.

Керда стихаш

ДАУРБЕКОВ Борис.

Советски халкъ

Зиза таха, са хоза Даьхе,—
Дукха къамаш даха мохк,
Хьо лаьтта мел баха нах
Цхьа уйла йолаш къахьегаш
боахк.
ГIалгIа, нохчо, эрсе, узбек,
Гурже, казах, киргиз,
таджик
Хьо нек чу цхьана бах, Iа
цар цхьа берт баьб,
Даиман аьнна
вIашегIтахаб...

Цхьа бокъо йолаш цхьа
дезап
Ба уж хьа Доьхкача
ЦIагIа,
Цхьо уйла я цар массане а—
Малх кхетача —
коммунизме баха...

Сийлахьча Ленина хьй вай
цхьоагIо,
Дукха халкъаш вIашегI а
таха...
Вац-кха дунен тIа вай берт
боза
ЛоархIавергволаш,
могаргдолаш моастагIа.
Вай дукха къамаш дахача
мохка
Шовар а аа вай мехка
тешаме...
Кийча ба уж из бахьан
балха бакка,
Из бахьан баха къовсаме...

Са дукха моттаж леду
халкъ,
Мог хьона нийба сиглен кур...
Дах хьо сий долаш, мукъе,
Дах хьо ираза, курэ!..

Ишттв ва вай советски саг,
Массе кхы нах цунах хьог-кх.
Иштта ба Берригa вай мохк
а,
Вай мехка боаде хургьац
кхы.
Сийле хийла Советски сага,
Из веннача сийпельча
Октябрэ!..
Октябрь лаьтта балца
Вай мохк баьде, шийла бар.

Сийле хийла вай партена,
Хьалха латтача, Къулба
хиннаг...
Сийле хийла вай халкъенна!
Сийле хийла, Даьхе, хьона!

Социалистически мехкашкара хоамаш

●

ПАРГIАТОН ГIАЙРЕН РАЦИОНАЛИЗАТОРИИ ТОЛАМАШ

Гавана: Тахан практически Куба Республика промышленноста дерригача доакъошка къахьеташ ба рационализаторийи изобретателийи Къамаи ассоциаце (ИАРИ) членаш. Мехка экономикана юкъе цар лоаца дакъа лакхлуш латт. Дукхьал карарча шера хьалхарча лах бетта йиш хинайн цар 180 миллион песо совгIа економически эффект ейна дукхха хIама ца эшаш 3,5 эзар изобретении рационализаторски предложении промышленноста дукхьдукхьача доакъошка юкъе яхьа.

США империализмо оттальча экономически блокада хьалашка рационализаторашски изобретателашеи бечa балхах хиннай революци а хилале предприятешка отталча техника ца соцаш болх белга IалашдеI йолча доархIамеча факторех цаI.

(АПН).

ТОРГОВЛИ ТОЛАМЕ ДЕГIАУХА ТКЪО ШУ ДА

БЕЛГОРОД (АПН). Цхьана гIулакхаш леладарах долча договора кулгаш яздаьчул тIехьагIарча ткъаь шера ткъозза совгIа алсамъяьнная Югославенеи СЭВ членашта юкъера товарооборот. Карарча шера из кхоачаргья 11 миллиард совгIа доллара.

СФРЮ даьд СЭВ мехкашца экономика 23 даькъе 260 шяшна оагIонеи дукхача оагIоштеи юкъера договор. Керттера теркам тIаухийт машиностроенера бувзамаш кIоаргдарал шердаран. Белггала цу даькъа яьй производствана кооперировани специализации яра хьакъехьара эггара дукхагIа соглашенеш. СЭВ мехкаштеи Югославенеи юкъерча торгови операцеех башхасовгIа эшашагIа йоацаш ахаш машиностроене изделенга аь я.

Югославе арахьарча оборота 43,9 процент СЭВ членаш долча мехкий даькъа кхоач. СФРЮ цiйо вошал долча вачхьалкхенашкара энергетически химически оборудовани, транспорта средствааш, бийдал. Цун эггара лоархIамегIара торгови партнер я Советски Союз. Советски Союзаи Югославенеи юкъера товарооборот ворхI миллиард доллара боараме я. ШоллагIча моттиге я Чехословаки — 1,7 миллиард доллар.

СУРТА ТIА: Керда шера «Огонека» эпизод я йоаккхаш — ГАБТ артистийдаькъала бувц телезрителаш.

В. МАСТЮКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Школьни реформа—массане юкъара гIулакх

IОМА А БЕШ, КХЕТАМ ЛЕ

Реформах лаьца дувцача школаш дехкарийла я школе материалаш, тIа аьннад: доацача хана бераш фу деш да хьовнаш тIахьожан доаттабе.

Цу балха дика опыт Iоаль моттигаш дукха я республике. Масала, Гудермесера пионерий ЦIа. Укхаза дукха я тайп-тайпара кружокаш, царех цхьаьраш болх беш я №№ 1, 4, 107, 116 йолча школашка. Уж я массови балха, бита, эстетика, Iалам Iомадара, художественни, технически кхоллама. Царех хIаранех дика доц ала таро я. Дукха за я цар болх бу. Шоай традицеш а я цар. Шоай гIулакх дика доалаш а дакха опыт болча хьехархой кулгалца бераша укхаза Iомаду пайдане хIамаш, керда знанеш, Iоаю творчески опыт.

ХIаьта тахан къамаьл де безам ба са «КхувшвоагIари законий» яхача клубех лаьца. Дика вIаштIехьбаьккхаб шоай болх цу клубаша. Кхычар хьалхаьца а дIахо даьха а метаргдолаш гIулакх да из.

КхувшвоагIараша салоIа ха, йоагIача бесса царна пайдане хургйолаш вIаштIехьъанкхар хьехархошта а, даьшта-воавошта а, общественни организацешта а массаза а проблемин гIулакх хиннад. Цу проблемех лаьца вай дукха дувце а, хьа кIезига ду. Гудермесе хьалхагIа а болх бора цу «хала ха йолчарца». ХIаьта а, бераша бокъонаш телхаеш, хар-

цахьа лелаш моттигаш нийслора. ХIана хулар из иштта? ДукхагIча даькъе хьаде пайдане а сакъердаме а доладийр хIама доацаш уж бераш лелаш хилараца. Цу тIа, цар кхетадацар уж цхьадола харц гIулакхаш лелаеш шоаш юридически бокъонаш телхаелга. Иштта хьахилар «Кхувшвоагари законий» яха клубаш. Гороно заведующе приказах уж хьайиллар города а районa а дуккхача школашка, пионерий городской ЦIагIа опорни пункт а йолаш. Цу гIулакха цхьаннахьара тIахьожам хилaро тоабир из болх. Дешархоех хержа президент хиина ца Iеш, клуба кулгалдеш ба динагIа бола хьехархой, милице участкови инспектораш. «Лоамаргера зуламга» яхац яр опорни пункта эггара хьалха яь заседани. Цига дакъа лоацаш хилар милице городской отдела начальник В. Ф. Шаповаленко, кхувшвоагIарий инспекце болх беш мел бераш, халкъа образоване городской отдела болхлой. Цига дийцар малагIча тайпара бераштa юридически бокъонаш йовзийта еза, даьшхар цхьадолча бераша даь зуламаш. ХIаьта бераша шоаш дувцар цу балха школьни комсомольски организацеша, дешархоша шоаш де дезачох. Массане дIа-хьаэцаш яьшкар «Комсомольская правда» яхача а кхычча а газеташта араяина хиина юридически темах йола статьяш. Цу дийнахьа чакхъяьккхар цхьаьнха цхьа меро-

приятe — Гудермесерча № 1 йолча юкъерча школе «КхувшвоагIари законий» яха клуб хьаеллари цун членаш милице къона доттагIий беш дIаяцари.

Цул тIехьагIа хиина заседани дIайихьар № 3 йолча юкъерча школе. Из чакхъяьккхар школьни клуба членашa шоаш. Цун тема яр: «Даьча зуламах кхувшбоагIарий бехктокхам». Цига йийцар а яр моттигера материал.

«Са Даьхен законаш» яхаш яр опорни пункто № 5 йолча юкъерча школе чакхъяьккхача кхоалагIча заседане тема. Укхаза даькъа лоацаш хилар районерча ерригача клубай членаш. Массанена дика пайда лун а дукха хIама Iомадеш а чакхъяьлар из. Сакъердамеча форме школьни агитбригадо дийцар СССР Конституцех, вай законодательство хьа миштa хиинад, даьшхар цхьадола уголовни а къахьегама а законаш. Из деча дешархошта гIо-пхьцьостад дир кхувшбоагIарий инспекцей болхлошa. Цу тайпарча заседанешка материал миштa гульеза а цунца болх миштa бе беза а хьийхар школьни библиотекара.

Шоайпара зуламе гIалаташ бIарга ца гойташ кхувшйоагIа тIехье хьалхееча бокхa а пайдане а болх ба «КхувшвоагIари законий» яхача Гудермесерча клубаша беш бар.

М. ТУТАЕВА.

Лорале цIерах

Укх деношка вай дезду керда шу. ХIаьта цу цIейга кийчлуш, хIара цIагIа хIана яц аьнна елкаш оттаю. Керда шу хьахилара цIей дика чакхдаргдолаш лорае еза уж цIи яргйоацаш.

Бераштa тайп - тайпара маскарадни костюмаш ю вай, цIи ца йоалийташ йола моллаш ца толаш, тайп-тайпара фейерверкаш е гIерташ бенгальски цIераша ловзараш ду. ДукхагIча даькъе нийслу бераша фу леладу, уж фу деш ба бокхайбараш ца хьожаш. Из гIулакх тIдхьожам боацаш дикa йиш йолаш дац. БокхагIбараштa тоъам хет шоаш елкана а цу тIа ядача игрушкаш тIа я бертолетови тух хьарцача. Из кхоачам хулаш дац, массаза а тIахьожам хила безаш хIама да из.

Цкъа цхьан школе елка йолча даьхкар дукха бераш. ЦIей юкъедейнача хана хлопушкаш етта болабелар цхьабараш. Иштта, из ловзараш деш лелаш цар Iойожайир елка, цунах цIи яьлар. Сиха оарцагIа а баьнна цIи ца йоаеш, бакъ хьайзар цига гулбеннараш, цудухьа трагически чакхдаьлар из цIей.

Учрежденеи, предприятеи елка оттае лерхIаш болча кулгалхошa цу гIулакхах хоам бе беза пожарникашка, из елка оттаяра бокъо хиле еза царга. Елка оттаеш йола помещени шоллагIча этажал лакхагIа хила йиш яц,

аравала эвакуационни цIи нийI хила еза цига, ловкъа йолаш дукъала хIама а ца латташ.

ЧIоагIъяь дIаоттаьль хила еза елка. Из оттае метаргья песок чуйолча бешка чу а. Гаьна йоацаш хила еза цIи йоаергйола средстваш, тхан юргIа. Елка тIа а цун гонахьа а билла метаргбац цIи яргйоаца средство теха боацa боамби. Эшаш йола иллюминаци е метаргьа тикашна йохааш йолча гирляндашца.

Нагахьа санна кхеста езаш яа елка яле, из болх чакхбаьккхийта беза, опыт йолчa электромонтерага.

ЦIей чакхдаллаца елкага хьожаш, цIи ца илийтара бокъонаш лораеш, приказ теха чIоагIбаь яах хила боагIа.

Цкъа педагогически училище электродвигателе хиинача замыканех елка лотаелар, нах беха хьайзар, цхьабанзда, цу гIулакха приказаца чIоагIвальча саго, воха ца воахаш, сиха а гоеш а шийгара доагIар дар бахьан долаш зулам ца хулаш дисар.

Цудухьа ваха массанегара дех, йиза йоанхо е елкаш, цун юкъе бенгальски цIераш ма ловзае, хлопушкаш ма етта, ца эшаш йола фейерверкаш е ма гIерта.

Нагахьа санна кхерамзлен правилаш ихар оаш дой, доккха цIей долош чакхдаргда керда шу.

К. ШПИГЛЕР,
Нохч - ГIалгIай АССР МВД УПО инженер.

38 мотт ховш вола саг

ТАСС спортивни журналист волча 44 шу даьннача Саломазин Юрийна тиъаь берайтта мотт хов, ховш дараш мелегIаш да дицлургдоацаш дегакхабара а дукха да уж. Миштa вIаштIехьдаьннад селла дукха меттаж Iомаде, хIаьта эша а санна эш уж!

— Аз аьккхай Морис Тореза цIерагIа йола кхыча мехкий меттай Московски Пачхьалкхен педагогически институт — педагогически факультета немецки отделени, — аьлар Саломазин Юра. — Аз цига Iомабаь шоллагIбар английски мотт бар. ХIаьта соне хеташ е дар сайна цу шин меттах кхоачам ба аьнна. Амма цу хенна хилар со «полиглотски» легIа тIа аьккха цхьа событи. Туристски сезон геттара сихьеннача хана тIа студентий цхьа дакъа переводникаш болаш болх беш хулар. Сога аьлар — иштта цхьан группаца бок ба аьнна — уж бар Швейцарера велосипедисташ. Уж мукъагIа берригаш а немций бер е ца ховш, французски мотт ховш хиннебар. Переводчик тувца тIетьадер. Цудухьа керда мотт Iомабе бийзар са.

Французски дешай цхьайоле запас яр са, со волавелар сихха из мотт шеърбе. Сай велосипедистий, оалаш ма хиллара, «чархах Iоольвевилар сох», цар оала хIара дош, интонаци, идиома лоаце а лоацаш. Цар визит чакхйоалаш мотт лебе волавелар со, французски меттаре эрсий меттала а эрсий меттаре французски меттала а довзаш.

Гуракье института ювавеча, французски грамматика Iомаде волавелар, дукха ца гоеш французски меттале экзамен экстерном дIа а луш.

Оалаш долчa бесса, мраз ца хила мегаш дар, довнзаелона гIо дал мара!

— Из а цхьан даькъе нийсада. Амма нерттердер-м, соне хетачох, вай хана метташ ха дезаш хилар да, хIана аьлча, из дIадех вехеро ше, дунен хашкъашта юкъера контакташ бувзамаш тахенарче дунен тIа сихха дегIаузаш леттаж хилар. ХIаьта бокъонца йоле контакт, со цунах тийшева, хила йиш я дукхьаьп сагаца Iа цун наьна меттала, цун даьхен меттала къамаьл деш хилча. Кхы мал дар ца хилча а, цун мехка, цун культура, истоpe Iе сий деш хилар дIагойташ доле хIама ма дий из.

Сай балхаца дуваденнача гIулакхешта ухаш, цу а вокха мехка нийсвелча, сайна керда бола мотт гучабьлча, из Iомабе а ха а ца волаволча Iеляцар со. Иштта шерегара шерега дегIахьай со «коллекци», хIана цунна юкъе да, ерд вай, ретороманскш (Швейцари) е физски, бар санна доле наза кIезига доезе метташ а, хIаьта иштта испански а португальски бер санна доле дукхача наха дувцараш а.

ТIехьа миштa вIаштIехьдаь уж дац ца делийта!

— Шеко яц, етта дац из. Со эламегIа хиннача хана хIара денна кердайоахер аз дегазле меттай запас, тексташ ешар меттаж долча меттай дешаш фразаши дегалье шер а еш. ХIаьна-м, бакъдер аьлча, шин кхаь меттал тIехьевоолалеш... Из ца диче дергдац. хIана аьлча хьай «инструментах» пайда нийбулургбац, хIара денне практиковать ца деш волча музыкантага санна мара.

Андрей ЗБАРСКИЙ,
(АПН).

Къона лор

Шийдаьи наьнен професси лерхай Горчханова Тамарас. ХIаьта цуп да а нана а лораш ба. Да — Горчханов Тамерлан республикански больница поликлиника керттера лор, нана — Таигнева Хьава. 4-ча городской больница поликлиника терапевтически служба заведующий я.

Дика дешаш 1982 шера Тамарас чакхъяьккхай Орджоникидзера медицински институт. Цул тIехьагIа цо болх баьб «Терек» яхача фирме цехови лор йолаш. ХIаьта 1983-ча шера марта бетта деш къахьеташ я Сийлахь-боккхача Даймехка тIема инвалидий госпитала терапевтически отделене.

Цо госпитале болх бу дукха ха еце а, укхазарча лоракта, тIема инвалидашта, кхыча ухалошта, больница болхлошта езаш цар лоархIаши я из.

— Тамерлана Тамара къона лор я, — йоах госпиталя йоккхагIа йолча медсестрас Ситникова Клара Григорьевнас. — Бакъда, шийболх белаш, цIакхха ха ца къовсаш къахьегаш, ухалошта Iалаьмате дика дарба деш, дог лазаш царга хьожаш хиларца белгаьлаьяннай из.

— ДукхагIча даькъе тха ухалой тIема ветеранаш ба. Дукха дайна, хало лайна нах ба уж, ха яха, тIема човнаш ца буташ. Аз доккхал ду, царна могаш дола гIо де се бокъо йолаш хиларах.

А. БЕК.
И. ПЛИЕВА сурт.

Эттера хозагIа вай елка хургья.

Р. АУШЕВА фотоэтюд.

ФЕ ХИЛА

Наькъа тIа ша уллача хана хьалха йолхача машинея хьалхавала, деха-сеха хьовза гIерта метаргвац тIехьа йоагIача машена водитель. Къаьстта а кхераме да из пассажираш тIаболча машена, автобуса - водитела деш хилча.

Массехи ди хьалха Урус-Мартановски районе Ростов — Баку бодача наькъа 763 километре ихаьччача вIашкакхийттай шин машен — М. М. Оздоева лехкаш хиина Сунженски автотранспортни предприяте доалахьара ЛАЗ-697 яха автобуси М. Ф. Фоменкос лехкаш хиина Ассински консервни завода доалахьара «КамАЗ» яха грузовой автомашини.

Из авари хиларах 5 саг веннав, 16 сага човнаш яьй. Байначарца ва водитель М. Оздоев ше а. Водителех беxке малагIа хиннав хIанз къоастаде хала да. Из доккха хатар хилар бокъонца техкачул тIехьагIа ховрга цунна беле мала хиннав.

Грозненски районе «Грознефть» яхача объединенена чуйоагIача Грозненски технологически транспорта управлене доалахьарча МАЗ яхача грузовой автомобила водитела Х. М. Дживбекова, Горячеводски поселкана гаьна йоацача ша уллаш цаьрача наькъа тIа гIолла водаш машин юхакъовла ца а могаш наькъа тIара а ваьна, кювета чу кхесса тIакIалтIаэккхийтай из. Цига доаланарах водитель кхелхав.

Хьашт доацаш а мегийта йиш йоацаш а гIулакхаш да шоай бехках укх юкъагIа 30 совгIа наькъашка йоккхий авареш яьча тракторий водителашкара гучадувлараш. БоахамиЙ кулгалхошкахьара тIахьожам ца хиларах водителашa миччa хана а шоай хьашт долчча тайпара пайда эц тракторех.

Шалински районе «Шалинский» совхоза трактористо П. Гайсумова», мешна а волаш город Аргуна юкъе гIоала Iоводаш. шин гIашлочoа трактор тIатехай, тIакха не а шигача тIехьйоагIача «КамАЗ» яхача грузовой автомашинa кIалвалав. Шаккха тIашлон трактора водители больнице вихьав.

ДIадахача кIирагIа (20 декабре денз 27 декабре кхаччалца) 14 автоавари яьй НГIАССР наькъашка. Цига 7 саг вийнав, 30 сага човнаш яьй.

В. ГОРИН.

+ СПОРТ + СПОРТ + СПОРТ + СПОРТ + СПОРТ +

ДикагIвола итт

Нохч - ГIалгIайчен спортсменийте белгалваьккхаш дIадахача 1984 шера республике дикагIвола итт спортсмен. Укхаш ба дувен хьакъьаьнта юкъерча класса спорта мастераш: дзюдоист Вараев Бекир, штангисташ Арсаканов Исраьил, Эдельханов Умар, Товсултанов Айнди, шийлелаках кIалтохаргах латаш бола Вараев Адлан, Мулаев Хавал-Баудин, лёгача атлетиках йола спортсменка Новосельцева Лилия, СССР спорта мастер, боксер Сейтиев Руслан, хьалхара разрядо бола «Терека» футболист Садаев Умар, «Автомобилисто» волейболист Александр Александров.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

29 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Берашта дола филам. «Хьона уллуе».
9.45 — «Спортлото». 52-гIа тираж.
9.55 — «Берашта вахкарех».
10.25 — Мордовски АССР «Умарина» яхача Пачхьалкхен халхарен иллен ансамбле концерт.
10.55 — «Жукшарга сантьердам бахиха». Художественни фильм, 2-гIа сери.
12.05 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Документальни фильмаш.
15.25 — «Машей школа».
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — Фаьлг болча хьоашала, «Белоночка и розочка». Художественни фильм. (Гримм вежарий фальгах, ГДР).
17.50 — «Наха эшаш хилар», Д. Б. Кабалевски кхойламах дола документальни фильм, 2-гIа сери.
18.40 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «ХIара сурте тIа — малх».
19.15 — ГIуваикхаш махи, Харьковски тракторин.
19.50 — Вайна йишвелай фальгий шуйъанех («Иверия» яхача ансамбла дакъа а лоацаш) оттадаьча «Къалъайгий ловзар» яхача телевизионни музыкальни фильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Фу? Мича? Маца?». Телевизионни викторина, 1984-ча шерара тIехьара передача. Перерыв йолча хана (22.50) — «Тахан дунен тIа».

II ПРОГРАММА

8.00 — ГIуйранара гимнастика.
8.15 — «Восходящий поток». Документальни фильм.
8.30 — «Ульяновски вIашегIкхетараш». Ульяновски областерча юрта боахамашка хийбаш леладача производственна поточно - цехови системах.
9.15 — «Олесски замок — живописи прикладной искусства музей».
9.55 — «Драматургии театр», А. Н. Островский. «Бертйи хаьи».
10.50 — «Виктор Третьякових йола кхойтта интервью». Фильм-концерт.
11.45 — «Артековски дальхка шин ди». Телевизионни фильм.
12.05 — Белорусски телевидене программа.
12.25 — «Ленинградцаш — са бераш». Художественни фильм.
14.55 — Дуимтру Фаркаша кулгалдеча халкъа инструментий оркестра выступлени (СРР).
15.25 — «Кердадараш».
15.35 — Школьни каникулаш долча денощка. Кинопрограмма.
16.00 — «Гургал».
16.25 — «Дезалера педагогике».
16.45 — Киножурнал.
16.55 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.15 — «Сайре дика хийла шунI». Керда шу хьалхача хана музыкальни передача (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даьнгьала хийла шуи берашI».
20.15 — «Ер шоана шогорда».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Клава Ивановайх». Художественни фильм.
22.50 — В. П. Соловьев-Седой цIерагIча эстрадно - симфонически оркестра концерт.
23.15 — «Кердадараш».

30 ДЕКАБРЬ
СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗ ХЬАХИННА ДИ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — «Хаиньа керте латташ, хаиньа цхьана волаш» яхача документальни фильма премьера.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гIуваих ду вэI».
11.00 — «Лаьтен нахи», Художественни выставкера репортаж.
11.45 — «ГIубранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Москва», Кинообозрени.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Ша фантази», Берий художественни коллективай концерт.
14.00 — «Великий самоед». Художественни фильма, 1-гIа сери.
15.00 — «Кердадараш».
15.10 — «Великий самоед» яхача художественни фильман 2-гIа сери.
16.20 — «Тха корреспондентана дувц». Кердача шерара обозрени.
17.05 — Мультфильмаш.
17.25 — «Махмуд Эсамбаева театр».
18.00 — «Дунен хаинъашта юкъера панорама».
19.00 — «Илле-84» тIехххьара концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Илле-84» яхача тIехххьарча концерта дIахадар.
22.35 — «Кердадараш».
22.45 — «Безаьи формула» яхача телевизионни художественни фильма премьера. А. Н. Толстой «Граф Калиостро» яха повестах.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаеттаI».
8.15 — Советски илле концерт.
8.30 — А. Платонов, «На заре туманной юности». Даш РСФСР хеина артистка И. Савина.
9.30 — «ЦIена къона цIа» яхача документальни фильма премьера.
10.00 — Е. Дога — «Лучафэрул» яхача балетацара сюита.
10.30 — «СибирегIен даймара хозал» яхача документальни фильма премьера.
11.00 — Фильм-бераштa. «Шин доттагIа».
12.10 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
13.10 — «Мизень» — дега хьамсара доше» яхача Iилмадовзийтара фильма премьера.
13.30 — «Iаппен вахарк».
14.00 — «Гэорбаьнна советски исполнителаш — Ленински преме лауреаташ. К. Образцова.
15.25 — Мультфильмаш.
16.05 — Концерт.
16.20 — «Iахача аьнцара нахаал». Художественни фильм, 3-гIа сери.
17.35 — «Дунен кагирхойн».
18.00 — «Музыках музыкантахи». Дмитрий Кабалевский. Ваь 80 шу дузача денга.
18.45 — Лыжни двоеборьек йола дунен халкъашта юкъера кхьаш. Трамплина тIара къуэсабалар. ГДР-ера передача.
19.20 — «Путешествие в Новый год».
20.00 — «Бийса даьнгьала хийла шуи, берашI».
20.15 — Даьнгьала хилда шоI Кердача шерара программа (гIалгIай меттала).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Дезал санна бола дезар». Художественни фильм.
22.45 — «Гренландски тюлень» яхача Iилма - довзийтара фильма премьера.

РАДИО

29 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.22 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — «Массанена лаьрхIа дола закон». Корреспонденци (эрсий меттала).
8.45 — Музыка.
9.15 — «Даьнгьала хилда хьо, Керда шуI». Радиокомпозици (гIалгIай меттала).
9.30 — Музыка.
9.45 — «85-ча шера наькъа доихаш» (эрсий меттала).
10.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Микрофона хьалхашка ба Нохч-ГIалгIай радиои телевиденеи инструментальни ансамблии солисташ (эрсий меттала).
16.40 — Ш. Макалов. «Хьалхара ног бахкхар». Повеста оагIонаш (нохчий меттала).
16.55 — Реклама (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара ахкарц» (гIалгIай меттала).
19.30 — «Са Даьхе — СССР» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «Сакъердаме перекресток». Радиокомпозици.
17.30 — Самукъане концерт.
18.15 — Художественни самодеятельноста даькъа лоацаш концерт.
18.30 — Нохч-ГIалгIай музыкан концерт.

30 ДЕКАБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.25 — «Шоана хоза хета ашараш» (эрсий меттала).
11.20 — «ДоттагIаллен концерт» (эрсий меттала).
16.00 — «Школьный глобус» (эрсий меттала).
16.30 — «Къона тIехье» (нохчий меттала).
18.00 — «Иллешца доттагIалла долчарна» (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — Иллн дIаяал сибирски эрсий халкъа хоре.
18.21 — Шузынера Нохч-ГIалгIай поэзи.
18.51 — Концерт-вальс.

Хоттам

Тахан республике гIоллен Грозне морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка дахIо лоа а делхаш, ша билла а йолаш, къулбаседа - малхбоалехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике —4 +1, Грозне 0 —2 градус йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лоа а делхаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана —3 —8, дийнахьа —4 +1 градус йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретаря — 2-84-68; отделаш: партийни вахара — 2-54-04; промышленноста транспорта — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; кехатий — 2-85-64; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделы: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, пюаттеи деношка

СФ00344. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5393.